



Transect-rapport 2574

**Valkenswaard, Barentszstraat 3
Gemeente Valkenswaard (NB)**

Een Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. Proefsleuven en
Archeologische Begeleiding, karterende en waarderende fase

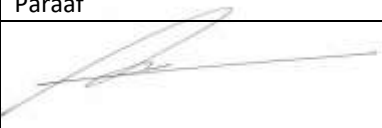
transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES



Colofon

Titel	Valkenswaard, Barentszstraat 3. Gemeente Valkenswaard (NB). Een Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. Proefsleuven en Archeologische Begeleiding, karterende en waarderende fase
Rapportnummer	Transect-rapport 2568
Auteurs	Mevr. Anne T.L.E. van Bussel
Versie	Concept, versie 1.0
Datum	22-02-2020
Projectnummer	19090083
Onderzoeksmelding	4754177100
Opdrachtgever	Dhr. A. Visser De Hofnar 15 5554 DA Valkenswaard
Uitvoerder	Transect b.v. Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein
Bevoegde overheid	Gemeente Valkenswaard
Adviseur bevoegde overheid	Mevr. drs. R. Berkvens, Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
Toetsing bevoegde overheid	In aanvraag
Beheer en plaats documentatie	Transect b.v., Nieuwegein
Omslagafbeelding	Foto van één van de sporen die is aangetroffen tijdens de begeleiding (05-12-2019)

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. A.A. Kerkhoven Senior KNA Archeoloog	17-03-2020	

ISSN: 2211-7067

© Transect b.v., Nieuwegein

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van dhr. Visser heeft Transect b.v. in december 2019 een archeologisch karterend en waarderend veldonderzoek uitgevoerd aan de Barentszstraat 3 te Valkenswaard (gemeente Valkenswaard). Het onderzoek vond plaats in de vorm van een proefsleuvenonderzoek gecombineerd met een archeologische begeleiding van sloopwerkzaamheden (IVO-P en IVO-P/AB). De aanleiding voor het onderzoek werd gevormd door het voornemen om in het plangebied een bestaand schoolgebouw te slopen en om in de toekomst woningen te realiseren. In het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning hiervoor is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Bij het proefsleuvenonderzoek zijn in totaal vier werkputten aangelegd en is op twee plaatsen de ondergrondse sloop begeleid door middel van kijkgaten. In totaal is een oppervlakte onderzocht van circa 300 m² tot een diepte van ongeveer 1,50 m -Mv. Hierbij zijn in totaal drie archeologische sporen aangetroffen en zijn 43 vondsten gedaan.

De vondsten bevonden zich met name in een recente bouwvoor en een oude akkerlaag die dateert van ongeveer de 16^e eeuw tot het begin van de 19^e eeuw. Beakking heeft ervoor gezorgd dat het onderliggende natuurlijke niveau verstoord is geraakt. Hierdoor is de top van het dekzand (BC-horizont) op verschillende plaatsen verstoord geraakt. Op andere plaatsen, waar de BC-horizont wel intact was, bevonden zich in het plangebied enkele vondsten uit de Midden- en Late-IJzertijd. De vondsten uit dit niveau betroffen allen onevenredig gebakken, dikwandig, grof gemagerd handgevormd aardewerk. In dit niveau werden verder twee paalkuilen en één kuilspoor aangetroffen. Door de verstoringen van het niveau en de geringe hoeveelheid sporen konden de aard en het gebruik van de sporen en vondsten niet nader worden bepaald. De sporen en vondsten wijzen op extensief gebruik van het terrein door de mens in alle perioden.

Selectieadvies voor het plangebied

Het selectieadvies betreft het vervolgtraject, bestaande uit ofwel (1) het vrijgeven van het onderzoeksgebied; (2) het behoud (fysiek beschermen); of (3) opgraven. Het selectieadvies wordt voorgelegd aan de bevoegde overheid, die uiteindelijk een selectiebesluit moet nemen.

Op basis van tabel 3 en de resultaten van het proefsleuvenonderzoek is geen sprake van een behoudenswaardige archeologische vindplaats. Ter plaatse van de funderingen van het voormalige schoolgebouw is het archeologisch relevante niveau voor de IJzertijd verstoord geraakt. Dit geldt ook voor andere plaatsen binnen het plangebied: hier is door beakking in de periode van de 16^e eeuw tot en met het begin van de 19^e eeuw het archeologisch sporenniveau aangetast. Verder hebben recente ontgravingen voor een kelderbak het sporenniveau in werkput 1 geroerd. Bovendien is al met al sprake van een vindplaats met geringe informatiewaarde. Op basis hiervan adviseren wij om geen aanvullend archeologisch onderzoek te doen en het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

Tot slot wordt algemeen vermeld dat de initiatiefnemer bij het aantreffen van archeologische waarden in het plangebied de bevoegde overheid moet inlichten volgens de Erfgoedwet.

Inhoud

1.	Aanleiding	6
2.	Resultaten vooronderzoek	8
3.	Gespecificeerde archeologische verwachting	13
4.	Aard, doel en onderzoeksvragen	15
5.	Onderzoeksmethodiek	17
6.	Resultaten veldonderzoek.....	21
7.	Beantwoording van de onderzoeksvragen.....	32
8.	Conclusie, waardestelling en selectieadvies	36
9.	Geraadpleegde bronnen	39
Bijlage 1.	Archeologische periode-indeling voor Nederland	41
Bijlage 2.	Boorpuntenkaart van het booronderzoek van Van Dijk (2005)	42
Bijlage 3.	Allesporenkaart.....	43
Bijlage 4.	Vlaktekeningen	44
Bijlage 5.	Sporen- en vullingenlijst	48
Bijlage 6.	Vondstenlijst	50
Bijlage 7.	Verspreiding vlakvondsten	52

1. Aanleiding

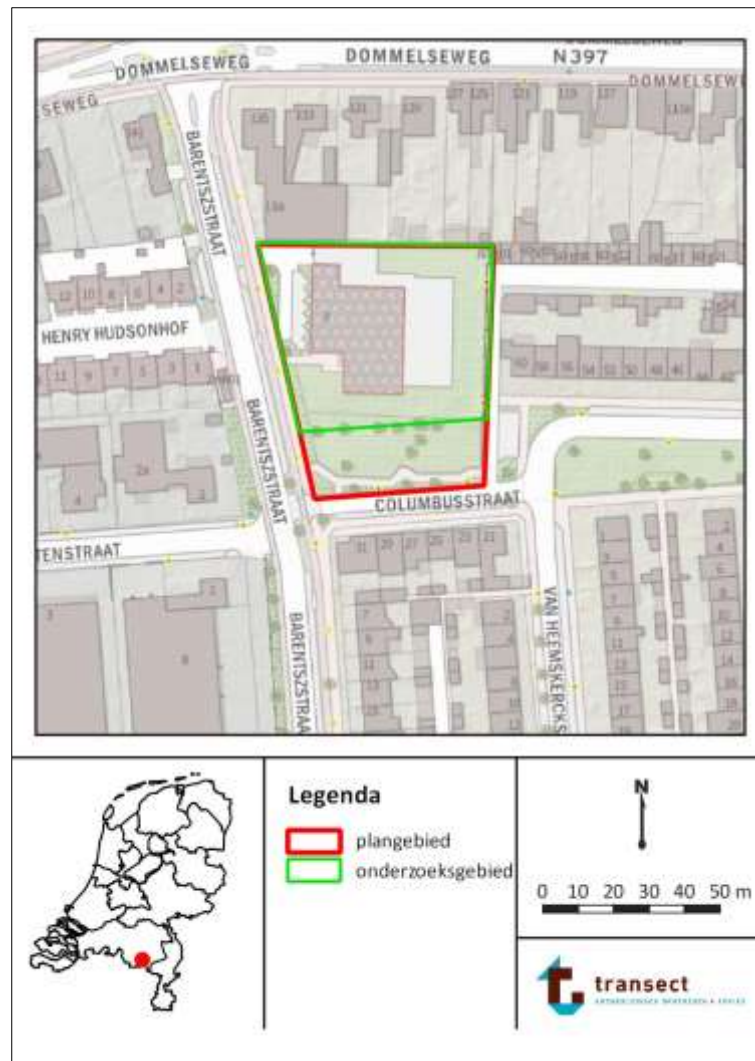
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Valkenswaard
Plaats	Valkenswaard
Toponiem	Barentszstraat 3
Kaartblad	57B
Perceelnummers	Valkenswaard VKW00 sectie D nr. 4303
Coördinaten	159.175 / 373.459
CMA/AMK-status	Nee
Oppervlakte plangebied	Circa 3100 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied	Circa 3050 m ²
Huidig grondgebruik	Bebouwd

In opdracht van de gemeente Valkenswaard heeft Transect b.v. in december 2019 een archeologisch karterend en waarderend veldonderzoek uitgevoerd aan de Barentszstraat 3 te Valkenswaard (gemeente Valkenswaard). De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1. Het onderzoek vond plaats in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) gecombineerd met een proefsleuvenonderzoek, variant archeologische begeleiding van ondergrondse sloopwerkzaamheden (IVO-P/AB). De aanleiding voor het onderzoek werd gevormd door het voornemen om in het plangebied een bestaand schoolgebouw te slopen en om in de toekomst woningen te realiseren. In het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning hiervoor is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Op basis van eerder uitgevoerd bureauonderzoek en een booronderzoek dat heeft plaatsgevonden in het noorden van het plangebied kon de kans dat zich in het plangebied archeologische resten bevinden niet worden uitgesloten (van der Sande, 2019; van Dijk, 2005; bijlage 2). Bij het booronderzoek is in het noorden van het plangebied een BC-horizont aangetroffen in de top van het natuurlijke dekzand, die erop duidt dat de top van het dekzand archeologisch gezien intact is. Hoger gelegen delen van het dekzand vormden van oudsher een aantrekkelijke plek voor bewoning tijdens het Laat-Paleolithicum tot en met de Late-Middeleeuwen. In de omgeving zijn in ieder geval vindplaatsen aangetoond uit de IJzertijd en de Late-Middeleeuwen. Het plangebied ligt waarschijnlijk op de flank van een dekzandrug.

Omdat archeologische sporen zich in het Brabantse zandgebied kenmerken door grondsporen en in mindere mate een archeologische 'vuile' laag, is besloten een vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van proefsleuven. Voor een deel van het plangebied geldt dat het archeologisch onderzoek gelijktijdig met de sloop van het schoolpand diende plaats te vinden. Hier is besloten om de sloopwerkzaamheden archeologisch te begeleiden. Uit het veldonderzoek moet blijken of in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn, wat de aard hiervan is en in hoeverre deze intact zijn gebleven.

In onderhavig rapport zijn de resultaten van het karterende en waarderende veldonderzoek beschreven. Het proefsleuvenonderzoek en de begeleiding zijn gelijktijdig uitgevoerd conform de eisen van de bevoegde overheid en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA 4.1).



Figuur 1. Ligging van het plangebied op een topografische kaart. Op de kaart is het plangebied met een rode lijn omgeven. De groene lijn omvat het terrein dat bij een eerder booronderzoek in 2005 is onderzocht. Bron topografische kaart: www.pdok.nl (PDOK).

2. Resultaten vooronderzoek

(Bureau-) en booronderzoek	
Uitvoerder	RAAP
Uitvoeringsperiode	Juni 2005
Uitvoeringsmethode	(Bureau-) en booronderzoek
Rapportage	Dijk, X.C.C. van, 2005. <i>Zes plangebieden te Valkenswaard, gemeente Valkenswaard; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek</i> . RAAP-notitie 1246.
Onderzoekmeldingsnummer	2108910100
Bureauonderzoek	
Uitvoerder	Transect
Uitvoeringsperiode	September 2019
Uitvoeringsmethode	Bureauonderzoek
Rapportage	Sande, F.A. van der, 2019. <i>Valkenswaard, Barentszstraat 3, gemeente Valkenswaard (NB). Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO)</i> . Transect-rapport 2371.
Onderzoekmeldingsnummer	4736113100
Programma van Eisen	
Uitvoerder	Transect
Uitvoeringsperiode	November 2019
Uitvoeringsmethode	Programma van Eisen
Rapportage	Hartog, M., 2019. <i>Valkenswaard, Barentszstraat 3. Gemeente Valkenswaard (NB). Een Inventariserend veldonderzoek d.m.v. Proefsleuven met mogelijkheid tot doorstart naar Opgraven (variant Archeologische Begeleiding)</i> . Transect-PvE 20190930/MH1.3.
Onderzoekmeldingsnummer	4754177100
Programma van Aanpak	
Uitvoerder	Transect
Uitvoeringsperiode	November-december 2019
Uitvoeringsmethode	Programma van Aanpak
Rapportage	Sonneveld, M. en F. van den Blink, 2019. <i>Valkenswaard, Barentszstraat 3. Gemeente Valkenswaard (NB). Een Inventariserend veldonderzoek d.m.v. Proefsleuven met mogelijkheid tot doorstart naar Opgraven (variant Archeologische Begeleiding)</i> . Transect-Plan van Aanpak (intern document).
Onderzoekmeldingsnummer	4754177100
Vondsten/monsters/documentatie	Transect, Nieuwegein / Provinciaal Depot voor Bodenvondsten Zuid-Holland

Onderstaande tekst is gebaseerd op en (deels) overgenomen uit het Programma van Eisen (Hartog, 2019) en het bureauonderzoek (van der Sande, 2019).

Landschappelijke achtergronden

Het plangebied ligt landschappelijk gezien in het Zuid-Nederlandse zandgebied en maakt deel uit van de Kempenhorst. Vanaf het begin van het Holoceen (vanaf 10000 jaar geleden) trad een drastische

klimaatsverbetering op. De gemiddelde jaartemperaturen stegen en het werd vochtiger, waardoor vegetatiegroei kon toenemen. Hierdoor werd de verstuing van zand aan banden gelegd. Er ontstond zodoende een landschap dat bestond uit dichtbegroeide zandruggen en -koppen met daaromheen vochtige, laaggelegen delen.

Het noordoostelijke gedeelte van het plangebied met 24,4 m +NAP ligt iets hoger dan de rest van het plangebied, dat op circa 24,0 m +NAP ligt. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de ligging van het plangebied op de flank van een dekzandrug richting het beekdal. De ligging op de flank van een dekzandrug is volgens het bureauonderzoek gebaseerd op zowel de geomorfologische kaart als op gegevens van het AHN (Maas *et al.*, 2017; www.ahn.nl in van de Sande, 2019). Er lijkt op basis van de bodemkaart echter ook sprake van antropogene ophogingen van de ondergrond in de vorm van een eerddek (Alterra, 2015 in van de Sande, 2019).

Archeologische waarden

Binnen het plangebied zijn geen archeologische monumententerreinen aanwezig. Wel ligt de historische kern van Valkenswaard direct ten noorden van het plangebied, dat aangeduid is als een AMK-terrein (AMK-terrein 16805). Dit terrein omvat resten uit de periode Late-Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Op circa 520 m ten noordoosten van het plangebied staat nog een terrein van hoge waarde aangeduid, die de resten omvat van een kerk uit de Late Middeleeuwen met erbij een grafveld (AMK terrein 16009).

In de omgeving van het plangebied is nog andere informatie met betrekking tot archeologie voor handen. Binnen een straal van 500 m zijn getuige de inventarisatie uit het bureauonderzoek van Van der Sande (2019) verschillende resten uit de (Midden-)IJzertijd (tot en met Romeinse tijd) en Late-Middeleeuwen/Nieuwe tijd aangetroffen. Resten uit de IJzertijd bevonden zich op circa 470 m ten noorden van het plangebied¹ en op ongeveer 480 m ten oosten van het plangebied². Zo zijn op 480 m ten oosten kuilsporen, greppels en paalsporen aangetroffen uit de IJzertijd met een Romeinse component. Bij een proefsleuvenonderzoek is hier één structuur aangetroffen, die mogelijk een huisplattegrond betreft. Een opgraving toonde nog eens vijf à zes structuren aan, waarvan de oudste dateert rond 800-625 v.Chr. (Vroege-IJzertijd; onderzoekmeldingen 2224287100 en 2360131100, toponiem: Waalreseweg). Verder zijn er in de jaren '60 van de 20^e eeuw enkele La Tène urnen (Midden-IJzertijd) aangetroffen op circa 470 m ten noordoosten van het plangebied (vondstmelding 3126173100; toponiem: Dijkstraat).

Resten uit de Late-Middeleeuwen/Nieuwe tijd komen eigenlijk overal rond het plangebied voor: in noordelijke en noordoostelijke richting vanaf zo'n 80 m, direct ten westen van het plangebied en ook vanaf circa 230 m zuidoostelijk van het plangebied. De Laat-Middeleeuwse resten hangen onder andere samen met het kasteel (later hofstede) 'het Hof van Valkenswaard' (420 m ten oosten³), maar ook met mogelijke nederzettingsterreinen met aardewerkvondsten (230 m ten zuiden⁴, 350 m ten

¹ Vondstmelding 3126173100. Hier betroffen het La Tène urnen, waarvan de context niet nader bekend is.

² Aangetroffen bij proefsleuvenonderzoek en een opgraving (onderzoekmeldingen 2224287100 en 2360131100) aan de Waalreseweg. Het betrof hier een cluster sporen uit de IJzertijd met een Romeinse component. Een structuur die in het noordoosten van het onderzochte terrein werd aangetroffen is geïnterpreteerd als huisplattegrond en dateert uit de periode van circa 800-625 v.Chr.

³ Vondstmelding 3242205100.

⁴ Vondstmelding 3178581100.

noordoosten⁵, 460 m ten oosten⁶ en 350 m ten noorden⁷). Een woonerf uit de Nieuwe tijd is aangetroffen op 280 m ten zuidoosten van het plangebied⁸.

Gezien de nabije ligging van de verschillende onderzoeks- en nederzettingsterreinen is de kans dat in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn groot. Voor wat betreft de IJzertijd kan informatie verkregen worden over de ontwikkeling van het ruimtelijk landgebruik, aangezien in de omgeving een erf uit de Vroege IJzertijd en urnen uit de Midden-IJzertijd zijn gevonden. Het is verder mogelijk dat hier informatie wordt gekregen over de ontwikkeling van het ruimtelijk landgebruik in de middeleeuwen aangezien verschillende vindplaatsen uit de Middeleeuwen bekend zijn. Vondsten uit andere perioden zijn in de directe omgeving van het plangebied niet bekend, maar het ontbreken ervan sluit de aanwezigheid van resten niet uit. Al vanaf het Laat-Paleolithicum is theoretisch gezien het Brabantse zandlandschap voor bewoning geschikt geweest.

Het gegeven dat het plangebied nabij de historische kern van Valkenswaard ligt, maakt de verwachting op sporen van nederzetting dan wel landgebruik (bijvoorbeeld wegen e.d.) aannemelijk.

Historische achtergronden

Het plangebied bevindt zich direct ten zuiden van de historische kern van Valkenswaard in een gebied dat bekend staat als 'Dommelsche waterin'. Het vermoeden bestaat dat Valkenswaard in de Late Middeleeuwen is ontstaan, nadat de oorspronkelijke kern van de nederzetting vanuit hoger gelegen gebied (ten noorden van de huidige bebouwde kom) is verplaatst naar een lager gelegen zone.

Het plangebied ligt nabij de historische weg de Dommelseweg, die ten noorden van het plangebied loopt, en nabij de historische weg de Beemdstraat, ten westen van het plangebied. Op basis van historische kaarten (van 1811 t/m 1950) is duidelijk dat het gebied onbebouwd is. Pas vanaf 1970 is de noordwesthoek van het plangebied bebouwd echter is deze bebouwing op de kaart van 1973 niet meer zichtbaar. Op dezelfde kaart uit 1973 (zie figuur 2) is de huidige bebouwing te zien met daarbij een klein gebouw aan de noordoostzijde van het plangebied. Het kleine gebouw is niet meer aanwezig op de kaart van 1990, waarschijnlijk gesloopt. Uit de kadastrale informatie blijkt dat het huidige gebouw in 1967 is gebouwd (dit valt niet uit het kaartmateriaal af te leiden, bron: bagviewer.kadaster.nl).

⁵ Onderzoekmelding 4682192100.

⁶ Onderzoekmeldingen 2113843100, 2186525100 en 2216657100. Hier is een intensief bewoond terrein aangetroffen dat dateert uit de periode 1200-1225. Het betreft een erf met boerderij.

⁷ Onderzoekmelding 4548178100. Hier is bij een booronderzoek een plaggendek aangetroffen. Er heeft nog geen vervolgonderzoek plaatsgevonden.

⁸ Onderzoekmelding 3984394100 in de vorm van een booronderzoek. Er is geen vervolgonderzoek bekend in Archis.



Figuur 2. Uitsnede uit een historisch-topografische kaart van 1973. Het plangebied is hierop met rode lijnen aangegeven (bron: www.topotijdreis.nl).

Verkennd booronderzoek

In 2005 heeft in het noordelijke gedeelte van het plangebied een archeologisch booronderzoek plaatsgevonden (van Dijk, 2005; onderzoeksmelding 2108910100; toponiem: Barentszstraat). Tijdens dit onderzoek zijn meerdere locaties in Valkenswaard onderzocht in verband met toekomstige bouwplannen. In onderhavig plangebied zijn vier boringen gezet tot een maximale diepte van 120 cm - Mv⁹. Hierbij zijn in de meest zuid- en noordwestelijke boringen (boringen 17 en 20) een BC- en een C-horizont aangetroffen in de top van het natuurlijke dekzand onder een verstoord (geploegd) pakket. Het verstoorde pakket heeft in het zuiden een dikte van 80 cm en in het noorden een dikte van slechts 30 cm. In het noorden komt onder het opgebrachte pakket tot circa een diepte van 65 cm -Mv nog een A-horizont voor.

In het oosten van het plangebied hebben waarschijnlijk meer verstoringen plaatsgevonden. Hier kon in het noorden niet dieper geboord worden dan 55 cm -Mv vanwege het voorkomen van ondoordringbaar puin. In het zuiden bleek de ondergrond tot 85 cm -Mv verstoord te zijn. Ook was geen BC-horizont meer aanwezig en volgde onder het verstoringspakket gelijk de C-horizont.

In het deel van het plangebied waar het dekzandniveau nog intact is, kunnen archeologische sporen voorkomen. Het archeologische niveau is te herkennen door het intact voorkomen van een (BC- en) C-horizont met daarin resten van vroegere gebruiksfases. De B-horizont betreft een dun laagje met sporen van bodemvorming, die lichtbruin van kleur is en al dan niet roestvlekken bevat (humuspodzol). Dit laagje is gevlekt, met name door bioturbatie. De ondergrond bestaat uit leemarm/licht lemig geel dekzand. Door de lemigheid hield de ondergrond nutriënten vast en had het een redelijke natuurlijke vruchtbaarheid (cf. Van Dijk, 2005). In combinatie met een ligging op een flank van een dekzandrug is het goed mogelijk dat in het plangebied bewoning heeft plaatsgevonden.

⁹ Er kunnen geen NAP-waarden worden afgeleid doordat deze nergens vermeld staan in het rapport van het booronderzoek.

Er zijn echter bij het booronderzoek en tijdens het zeven van residuen geen archeologische indicatoren aangetroffen. Voornog is dus nog geen sprake van een vindplaats. De aanwezigheid hiervan kan echter niet worden uitgesloten en de kans dat een vindplaats aanwezig is is op basis van het vooronderzoek – door de intactheid van de top van het dekzand – groot.

De aanwezigheid van een humeus opgebracht (plaggen)dek kan gezorgd hebben voor gunstige omstandigheden voor behoud van archeologische resten, maar als gevolg van de aanleg van bebouwing in het plangebied kan ook juist de oorspronkelijke bodem zijn aangetast. Uit de boringen blijkt dat de bodem verstoord is, al is de mate van de bodemverstoringen niet beschreven. Het advies van Van Dijk (2005) om geen vervolgonderzoek uit te voeren berust vooral op het voorkomen van verstoringen in de boringen en op het ontbreken van archeologische indicatoren. Op grond van veranderde inzichten valt echter niet volledig uit te sluiten dat in het gebied archeologische resten aanwezig zijn. Ondanks dat het gedeelte van het plangebied waar eerder onderzoek is uitgevoerd op de gemeentelijke beleidskaart is opgenomen als een gebied zonder archeologische verwachting, heeft het gehele plangebied in het vigerende bestemmingsplan een Waarde – Archeologie 4 gekregen.

3. Gespecificeerde archeologische verwachting

Kans op archeologische waarden	Hoog
Periode	Laat-Paleolithicum – Late-Middeleeuwen
Stratigrafische positie	In de top van het natuurlijke dekzand
Complextypen	Sporen van landgebruik, nederzettingen

Onderstaande is gebaseerd op/overgenomen uit het bureauonderzoek van Van der Sande (2019) en uit het voor het onderzoek opgestelde Programma van Eisen (Hartog, 2019).

Archeologische waarden

Het plangebied bevindt zich ten zuiden van de historische dorpskern van Valkenswaard, op de flank van een dekzandrug vlakbij een beekdal. Het dekzand is afgedekt met een oud bouwlanddek, hetgeen het archeologisch relevante niveau in de top van het dekzand kan hebben beschermd tegen verstoringen. Op grond van de ouderdom van de verwachte afzettingen in het gebied, kunnen theoretisch gezien vindplaatsen uit de periode Laat-Paleolithicum – Late-Middeleeuwen aanwezig zijn. De verwachting hierop is hoog. Een voorbeeld hiervan binnen een straal van 500 m van het plangebied vormen de resten van nederzettingen uit de Late Middeleeuwen en de IJzertijd, die tijdens onderzoek zijn opgegraven en gedocumenteerd. Uit het booronderzoek dat eerder in het plangebied heeft plaatsgevonden is gebleken dat in twee van de vier boringen een BC-horizont in de top van het dekzand is aangetroffen. De aanwezigheid van een BC-horizont duidt op een (deels) intact bodemprofiel. Hierdoor is de top van het dekzand nog deels intact te beschouwen (cf. Van Dijk, 2005) en zouden hier archeologische resten kunnen worden aangetroffen (in de vorm van al dan niet diepreikende grondsporen).

Resten uit de Late-Middeleeuwen en Nieuwe tijd worden niet verwacht, met uitzondering van sporen van landgebruik (akkerlagen, greppels). Van het historische kaartmateriaal valt namelijk af te leiden dat het plangebied in het begin van de 19^e eeuw onbebouwd was, waarmee het vermoeden bestaat dat het ook in de periode daarvoor (tot in de 16^e eeuw) niet bebouwd is geweest. Zodoende is de verwachting op nederzettingsresten uit de Nieuwe tijd laag.

Stratigrafische positie

Archeologische resten uit de periode Laat-Paleolithicum tot en met de Late Middeleeuwen worden verwacht in de top van het pleistocene dekzand, waarbij zij bewaard kunnen zijn gebleven onder een oud bouwlanddek. Resten uit de Nieuwe Tijd kunnen al direct onder de bouwvoor aanwezig zijn. Deze resten zullen verband houden met vroeger landgebruik in het plangebied (greppels, akkerlagen).

Uit de boringen binnen het plangebied van het eerdere booronderzoek is gebleken dat de bodem in drie van de vier boringen tot minimaal 55 cm -Mv verstoord is. De C-horizont is aangetroffen rond de 75 tot 90 cm -Mv en in twee boringen is een BC-horizont aangetroffen, op 65 en op 80 cm -Mv. De top van het dekzand kan op de plekken van de boringen met een BC-horizont nog intact zijn, waardoor archeologische resten vanaf het Neolithicum verwacht kunnen worden. De bodemopbouw van het zuidelijke gedeelte van het plangebied, het gedeelte dat niet is opgenomen in het eerdere booronderzoek, zal waarschijnlijk lijken op de bodemopbouw in het reeds onderzochte gedeelte van het plangebied.

Complextypen

In het plangebied worden nederzettingsterreinen verwacht, maar ook sporen van landgebruik of grafvelden kunnen aanwezig zijn. Wat betreft het Laat-Paleolithicum – Neolithicum kunnen in de top van het natuurlijke dekzand resten aanwezig zijn van zogenaamde extractiekampen. Dit zijn seizoensgebonden plekken waar jagers/verzamelaars gedurende een korte tijd verbleven. Dergelijke plekken kenmerken zich door een strooiing van bekapte stukken vuursteen en (eventueel) haardkuilen. Uit de latere perioden bestaat de kans op het voorkomen van erven, bestaande uit een boerderij, bijgebouwen en waterputten. Deze terreinen kunnen zich kenmerken door een aaneengesloten archeologische laag, die op grond van kleur verschilt van de oorspronkelijk aanwezige lagen of een dichte vondstenstrooiing. De vorming hiervan hangt met name af van de langdurigheid van eventuele bewoning op die plek. Kortstondige bewoning en sporen van landgebruik zullen zich namelijk juist kenmerken door grondsporen en verkleuringen in de bodem en in veel mindere mate door de aanwezigheid van vondstmateriaal. Met name dit laatste is kenmerkend voor het Brabantse dekzandlandschap, aangezien agrarische nederzettingen tot de Late Middeleeuwen vanwege de beperkte vruchtbaarheid van het dekzand zich vaak verplaatsten (zogenaamde “zwervende erven”), wat waarschijnlijk ook het geval is geweest in de omgeving van het plangebied.

4. Aard, doel en onderzoeksvragen

Het archeologisch onderzoek wordt uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek variant archeologische begeleiding (KNA 4.1, protocol 4003 Inventariserend veldonderzoek, in de vorm van proefsleuven) met een doorstartmogelijkheid naar Opgraven (KNA 4.1 protocol 4004) variant archeologische begeleiding. Het doel van dit onderzoek is het toetsen van de archeologische verwachting uit het vooronderzoek door het opsporen en het waarderen van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek moet, voor zover mogelijk, inzicht geven in de aard, datering, omvang, gaafheid, conservering van de mogelijk aanwezige archeologische resten.

In het Programma van Eisen (Hartog, 2019) is een vraagstelling opgenomen die in dit rapport wordt beantwoord en luidt: *'Zijn binnen de grenzen van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied archeologische resten aanwezig en zo ja, wat is de aard, omvang, datering, kwaliteit en behoudenswaardigheid van deze (eventuele) vindplaats(en)?'*

Deze vraagstelling wordt beantwoord aan de hand van de volgende onderzoeksvragen in hoofdstuk 7 van dit rapport:

1. Zijn er in het plangebied archeologische resten aanwezig?
2. Hoe is de opbouw van het profiel in bodemkundige zin? Is er sprake van een esdek, podzol, veenvorming, etc.? Zijn er fases te onderscheiden in de bodemopbouw? Wat zijn de onderscheidende kenmerken daarvan en wat is de waarschijnlijke datering?
3. Hoe is de stratigrafie in antropogene zin? Is er sprake van loopvlakken, ophogingslagen of cultuurlagen? Wat zijn de kenmerken van de stratigrafische eenheden en wat is de datering? Wat was (waarschijnlijk) het niveau van het maaiveld in de onderscheiden archeologische perioden?
4. Zijn er aan de onderkant van het plaggendek ontginningssporen, zoals spitsporen of esgreppels, aanwezig? Dekt het esdek alle sporen af of zijn er ook sporen gegraven vanuit of door het esdek? Kan aan de hand van archeologisch vondstmateriaal uit het esdek een uitspraak worden gedaan over de ouderdom en/of de vorming van dit esdek?
5. Is er sprake van (sub)recente verstoring en post-depositionele processen?
6. Wat is de aard, diepteligging, datering, samenhang en spreiding van de aanwezige archeologische resten, grondsporen en structuren (horizontaal en verticaal)?
7. Wat is de stratigrafische en ruimtelijke relatie van de archeologische resten (diepteligging, begrenzing, omvang)?
8. Wat is de relatie met de omliggende historische/archeologische resten?
9. Wat is de datering van de archeologische resten op basis van (chrono-)stratigrafie en typochronologie? En in hoeverre is er sprake van (dis-)continuïteit in gebruik/bewoning?
10. Welke categorieën vondstmateriaal zijn aanwezig en in welke mate (ook in relatie tot elkaar)? Wat zegt de aard en mate van voorkomen van het vondstmateriaal over het gebruik van het plangebied in het verleden?
11. Hoe verhouden de onderzoeksresultaten zich tot de resultaten uit het vooronderzoek?
12. Wat is de fysieke en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten (gaafheid en conserveringsgraad)? Is sprake van (een) behoudenswaardige archeologische vindplaats(en)? (Maak voor het beantwoorden van deze vraag gebruik van de KNA-waarderingsystematiek).
13. Kan op basis van de resultaten een advies geformuleerd worden t.a.v. het vervolg in de archeologische monumentenzorg (vrijgeven/behoud in situ/opgraven). Zo ja, hoe luidt deze?
14. Zijn er vanuit de toestand van de archeologische resten, bodemcondities en toekomstig gebruik mogelijkheden voor behoud in situ?

Bij afwezigheid van een vindplaats; wat is hier de verklaring voor (verstoord, ander landschap dan verwacht, e.d.)?

5. Onderzoeksmethodiek

Het veldwerk heeft plaatsgevonden op 5 en 6 december 2019 en is uitgevoerd door Bart Rendering (archeoloog MA) en Daniël Scheeringa (archeoloog MA) van Transect b.v. onder leiding van André Kerkhoven (sr. KNA archeoloog). In eerste instantie zijn conform het PvE (Hartog, 2019). Enkel werkput 4 is één meter verkort doordat de ruimte beperkt werd door een bouwhek en datakabels. Voor het aanleggen van de werkputten is gebruik gemaakt van een kraanmachine voorzien van een 'gladde' bak. De werkputten zijn laagsgewijs verdiept aan de hand van de stratigrafie van de ondergrond. Tijdens de laagsgewijze aanleg van de werkputten zijn het vlak en de putwanden geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische lagen, sporen, vondsten c.q. vondstconcentraties en eventuele structuren. Hierbij is gebruik gemaakt van een metaaldetector. Ook is de uitgegraven grond, de stort, visueel en met de metaaldetector geïnspecteerd op vondstmateriaal. Vondsten zijn per spoor en/of per laag verzameld. Vlakvondsten zijn in vlakken van 4 x 5 m verzameld.

In de werkputten is slechts één vlak aangelegd, op het niveau waarvan op basis van het vooronderzoek bekend was dat zich hier archeologische resten konden bevinden. Dit niveau betreft de top van het dekzand. In werkput 2 is onder het dekzandniveau een tweede vlak aangelegd ter controle. Hierbij bleek dat er zich onder het dekzand geen archeologisch relevant niveau bevindt. Ook onder een grote recente verstoring in het noorden van werkput 1 (een kelderbak) is bij het graven van een kijkgat geen archeologisch niveau aangetroffen. Het archeologisch relevante niveau is gefotografeerd, sporen zijn ingekrast en hebben een spoornummer gekregen. Het selectief afsteken van de putwanden is gedaan om aanvullend inzicht te krijgen in de bodemopbouw. Per werkput zijn twee profielkolommen van 1 m breed afgestoken, gedocumenteerd en ingemeten met een dGPS. Alle onderzochte, archeologische waarden zijn gedocumenteerd door middel van het maken van foto's, tekeningen en beschrijvingen in een database. De archeologische sporen zijn allemaal gecoupeerd. Met een dGPS zijn de putomtrek, maaiveldhoogtes, vlakhoogtes, sporen, coupehaken en profielpennen ingemeten. Figuren 3 tot en met 7 geven een impressie van het plangebied en de aangelegde werkputten.

Bij het proefsleuvenonderzoek is op basis van overleg met de adviseur van de bevoegde overheid (Ria Berkvens van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant) het proefsleuvenonderzoek uitgebreid om de verstoringen onder het voormalige schoolgebouw in kaart te brengen. Hiervoor zijn langs de – nog te verwijderen – funderingen twee testvlakken aangelegd. De locaties van de testvlakken is gekozen zodat zij in de nabijheid lagen van de plaatsen waar bleek dat er het meest kans was op een verstoring van archeologische resten. Het ene testvlak werd aangelegd als uitbreiding in het westen van werkput 2 en mat circa 2 x 3 m. Het andere testvlak werd in de oosthoek van de funderingen geplaatst. In dit tweede testvlak is ook een profiel gezet om de diepte van de verstoringen te documenteren.



Figuur 3. Impressie van het plangebied. Op de foto is te zien hoe vlaksgewijs werkput 1 aangelegd is (opnamerichting: oost; foto door B. Rendering op 05-12-2019).



Figuur 5. Foto van vlak 001 in werkput 1 ter hoogte van de recente versterking veroorzaakt door de aanleg van een kelderbak. Op deze foto zijn ook de sporen S.1 (links) en S.2 (rechts) te zien. Deze sporen zijn tijdens het veldonderzoek afgeschreven (opnamerichting: noord; foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).



Figuur 4. Foto van het oostelijk deel van vlak 001 in werkput 2. Op de foto zijn diverse sporen ingekrast, die later natuurlijk bleken te zijn (opnamerichting: noord; foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).



Figuur 6. Foto van vlak 001 in het oosten van werkput 4. Op de foto zijn de paalkuilen S.17 (onder) en S.18 (boven) te zien. Rechts daarvan is op de foto S.19 ingekrast. Dit bleek bij couperen geen archeologisch spoor te zijn, maar een moderne verstoring (opnameringing: zuid; foto door B. Rendering op 06-12-2019).



Figuur 7. Impressie van de verstoringen veroorzaakt door de funderingen van en rioleringen bij het oude schoolgebouw (foto ter hoogte van werkput 5; door B. Rendering op 06-12-2019).

6. Resultaten veldonderzoek

Lithologie

De bodemopbouw in het plangebied is vrij eenduidig. Een impressie van de bodemopbouw is in de foto's van de profielkolommen weergegeven (figuren 9 tot 13).

De maaiveldhoogte varieerde in het plangebied tussen circa 24,00 en 24,50 m +NAP, waarbij het in het zuiden en westen lager lag dan in het noorden en oosten.

Nieuwe tijd

Vanaf maaiveld kwam een laag ophoogzand (S.500) voor met daaronder een recente bouwvoor (S.1000). Conform het eerder uitgevoerd booronderzoek bleek de laag ophoogzand (S.500) in het noordwesten van het plangebied slechts 10-20 cm dik – met een uitschieter in het westen van werkput 2 naar 30 cm. In het zuiden had deze een dikte van circa 40 cm. De dikte van de (ongeploegde) bouwvoor (S.1000) neemt echter naar het noorden toe sterk toe, van circa 20 tot 56 cm. Het ophoogzand stamt vermoedelijk uit de periode waarin het voormalig schoolgebouw is opgericht. Op basis van gegevens van het kadaster dateert de bouw van de school uit 1967 (bron: www.bagviewer.kadaster.nl in Van der Sande, 2019). De bouwvoor betreft een eerder opgebracht pakket zand. Beide lagen zijn al tijdens een eerder booronderzoek aangetroffen (van Dijk, 2005). Laag S.1000 kan op basis van het aangetroffen keramiek dateren uit de periode van 1850 tot heden (Nieuwe tijd-C).

Onder het opgebrachte zand bevindt zich een akkerlaag (S.2000). Deze laag komt over het gehele plangebied voor op dieptes tussen 70 en 88 cm -Mv (23,64-23,22 m +NAP). Enkel in het westen van werkput 2 komt deze pas op een diepte van 110 cm -Mv voor (23,40 m +NAP). Deze is net als de jongere bouwvoor wat verrommeld en hierin zijn op enkele plekken duidelijke schopsteken waar te nemen, zowel in het profiel als in het vlak. Plaatsen waar schopsteken zijn waargenomen betreffen onder andere profielkolommen 1.1 en 4.1 (figuren 8 en 12). Op basis van vondstmateriaal dateert de laag uit de Nieuwe tijd. De productie van het gevonden aardewerk is gedateerd in de 17^e-18^e eeuw en wijst een laatste gebruiksfase van de laag uit in deze periode of kort daarna (circa begin 19^e eeuw).

Kaartmateriaal uit de periode vanaf het begin van de 19^e eeuw laat zien dat het plangebied tot aan de bouw van de school rond 1970 in gebruik was als 'bouwland' (zie bijvoorbeeld figuur 8). Volgens de bij het Kadastrale Minuutplan van 1811-1832 behorende Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels was het plangebied aan het begin van de 19^e eeuw in bezit van Hendrik Bijnen (bron: www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl; MIN10157D01, perceel 92). Het kan ook reeds voor de 'Franse tijd' als bouwland in gebruik geweest zijn.

Oudere bodem- en bewoningslagen

Ter hoogte van de profielkolommen 1.1 en 4.1 en in geheel werkput 3 bevindt zich onder de akkerlaag geen BC-horizont (S.3100-3200) meer. Hier ligt de akkerlaag direct op de natuurlijke C-horizont (S.3000). In werkput 3 is bovendien de top van het dekzand (S.3000) verstoord geraakt en bevat het blauwe leemvlekken. S.3200 schemert plaatselijk in werkputten 3 en 4 wel door, maar is niet substantieel. In werkput 3 schemert de laag vooral door in het zuiden in de profielwand en in het noorden in het vlak.

Voor het zuiden van werkput 1 geldt dat hier nog een dun laagje voorkomt dat in het veld is geïnterpreteerd als BC-horizont (S.3100). Dit laagje komt voor tussen de akkerlaag (S.2000) en het natuurlijke dekzand (S.3000). Het laagje is ongeveer 10 cm dik en komt voor tussen diepten van 23,30 en 23,20 m +NAP. Er zijn geen schopsteken in waar te nemen. Verder kenmerkt het laagje zich door lichtbruin gevlekt licht siltig humeus zand.

In werkput 2 komt in de top van het dekzand een vlekkerige cultuurlaag (S.3200) voor. Deze cultuurlaag is ongeveer 10 tot 20 cm dik in het westen van de werkput en circa 10 cm in het oosten. De laag komt voor tussen diepten van circa 23,30 en 23,20 m +NAP. De laag kenmerkt zich doordat deze bestaat uit een zeer gevlekte lichtbruin-grijs gekleurde laag siltig zand met daarin mangaanspikkels. Door haar kleur stak de laag duidelijk af tegen zowel boven- als onderliggende niveaus. Het aardewerk uit laag S.3200 wijst een veel oudere datering uit dan de fragmenten keramiek die in andere lagen zijn aangetroffen, namelijk de Midden- tot Late-IJzertijd.

In beide uitbreidingsleuven is het vlak onder de cultuurlaag horizontaal gezien tot een meter buiten de funderingen verstoord. Die verstoringen zijn veroorzaakt door rioleringen die rondom het voormalig schoolgebouw zijn aangelegd. De funderingen zelf reiken vanaf maaiveld (circa 24,10-24,18 m +NAP) tot een diepte van ongeveer 50-60 cm. Daaronder volgt een dun laagje zand dat na het uitgraven van de bouwput gestort is (S.500). Dit laagje reikt deels tot in S.3200, tot een maximale diepte van circa 60-80 cm -Mv (23,50-23,38 m +NAP). Onder de funderingen en het ophoogzand zijn wel restanten van de BC-horizont (S.3200) aangetroffen. Deze reikten tot een diepte van circa 23,40 m +NAP in werkput 5 en tot ongeveer 23,18 m +NAP in de westelijke uitbreiding van werkput 2. De top van dit niveau is echter bij de bouwwerkzaamheden verstoord geraakt.



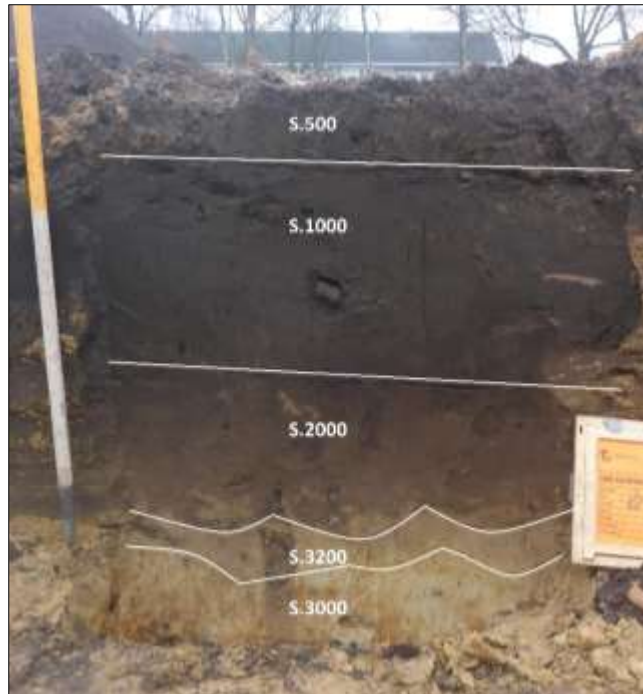
Figuur 8. Uitsnede uit het Kadastraal Minuutplan van 1811-1832. Het plangebied is hierop met rode lijnen gekarteerd (bron: www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl).



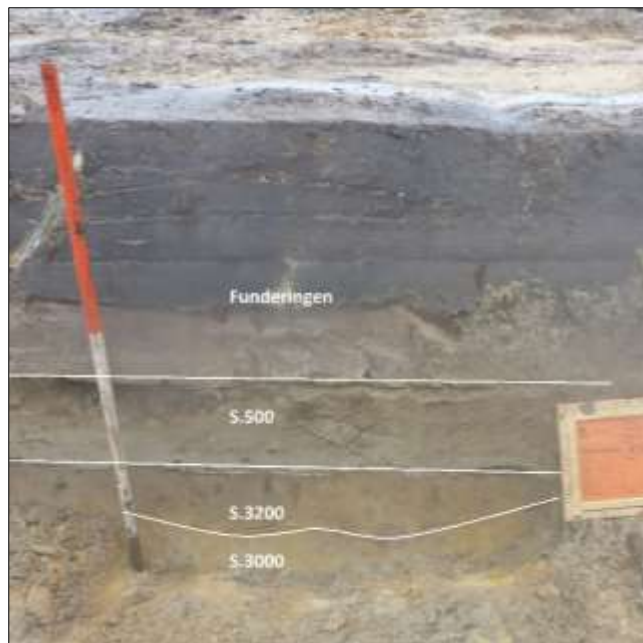
Figuur 9. Foto van profielkolom 1.1 in het noorden van werkput 1. Hier is te zien dat de oude akkerlaag (S.2000) door schopsteken verrommeld is geraakt met de natuurlijke C-horizont (S.3000; foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).



Figuur 10. Foto van profielkolom 1.2 in het zuiden van werkput 1. Hier zijn geen schopsteken in het natuurlijk niveau zichtbaar en is nog een BC-horizont (S.3100) onder de oude akkerlaag (S.2000) aanwezig (foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).



Figuur 11. Foto van profielkolom 2.1 in het oosten van werkput 2. Hierop is te zien dat zich onder de oude akkerlaag (S.2000) een vuile cultuurlaag (S.3200) aftekent (foto door B. Rendering op 05-12-2019).



Figuur 12. Foto van profielkolom 2.3 in de westelijke uitbreiding van werkput 2. Op de foto is te zien dat de funderingen van de voormalige school geplaatst zijn op ophoogzand (S.500). De funderingen en het zand reiken tot een gezamenlijke diepte van circa 80-90 cm -Mv. Onder het ophoogzand is nog een restant van de vuile cultuurlaag (S.3200) aanwezig. Deze is echter door afgraving verstoord geraakt (foto door B. Rendering op 05-12-2019).



Figuur 13. Foto van profielkolom 4.1 in het westen van werkput 4. Ter plaatse is nog enkel een restant van de oude cultuurlaag (S.3200) onder de akkerlaag (S.2000) aanwezig (foto door B. Rendering op 06-12-2019).

Sporen en structuren

Bij het veldonderzoek zijn in eerste instantie 22 sporen waargenomen. Tijdens het couperen is echter een groot deel van de sporen afgevallen, doordat dit natuurlijke en recente sporen bleken. Hierdoor zijn uiteindelijk drie sporen geïnterpreteerd als archeologische sporen en zeven sporen als mogelijke archeologische sporen. De sporen betreffen twee paalkuilen, vier mogelijke paalsporen, één kuilspoor en drie mogelijke kuilsporen (tabel 1). In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van de ligging van de sporen binnen de werkputten. Bijlage 4 geeft meer informatie over de sporen per werkput. Tot slot is in bijlage 5 een sporen- en vullingenlijst opgenomen met daarin informatie over de aard en samenstelling van de sporen.

Tabel 1. Overzicht spoor aard en aantallen.

Spoor aard	Aantal
Paalkuil	2
Mogelijk paalspoor	4
Kuil	1
Mogelijk kuilspoor	3
Totaal	10

Paalkuilen

Bij het onderzoek zijn twee paalkuilen aangetroffen. Dit betreffen sporen S.17 en S.18 in werkput 4. Van origine werden ook S.1, S.2, S.11 en S.12 als paalkuilen aangemerkt (figuren 4 en 5). Dit bleken echter recente verstoringen en natuurlijke sporen te zijn (zie onder).

Paalkuilen S.17 en S.18 tekenden zich in het vlak af als duidelijk door de mens veroorzaakte verkleuringen (zie figuur 6). Paalkuil S.17 is noordwest-zuidoost tot noord-zuid georiënteerd, meet 36 cm in doorsnede en is tot circa 14 cm onder vlak 001 aangetroffen (ongeveer 23,32 m +NAP; figuur

14¹⁰). De vulling heeft een donkergrijs-bruine kleur en bestaat uit matig siltig humeus zand. S.18 ligt op slechts ongeveer 60 cm ten noorden van S.17 maar heeft een heel ander uiterlijk (figuur 15). Aan het vlak betreft dit een onregelmatig (vrij ovaal) gevormd spoor met een maximale doorsnede van circa 88 cm. Dat dit een paalkuil betrof is gebleken bij het couperen: hierbij zijn duidelijk een insteek en kern herkend. Verder bestond ook de vulling uit hetzelfde materiaal als paalkuil S.17. De gelaagdheid van de kern kan er op duiden dat de paal in een later stadium – dan het oorspronkelijk gebruik – is uitgetrokken. De breedte van de kern alsmede de diepte (circa 38 cm onder vlak 001 ofwel 23,08 m +NAP) duiden erop dat hier mogelijk een middenstaander of drager heeft gestaan.

Hoewel aan de geheel andere zijde van het plangebied lijken S.17 en S.18 sterk op de twee recente 'sporen' S.1 en S.2 in werkput 1. Die sporen hebben namelijk dezelfde oriëntatie, zijn ongeveer even groot en bestaan uit hetzelfde soort materiaal. Er bestaat op basis hiervan ook een mogelijkheid dat ook sporen S.17 en S.18 net als S.1 en S.2 recente verstoringen betreffen. Doorsnedefoto's van S.1 en S.2 zijn opgenomen in figuur 20.



Figuur 14. Foto van de doorsnede van paalkuil S.17 in het oosten van werkput 4 (foto door B. Rendering op 06-12-2019).



Figuur 15. Foto van de doorsnede van paalkuil S.18 in het oosten van werkput 4 (foto door B. Rendering op 06-12-2019).

¹⁰ Op de coupe-foto's is een troffel gebruikt als noordpijl.

Mogelijke paalsporen

Sporen S.3, S.4, S.5 en S.9 in werkputten 1 en 2 in het veld geïnterpreteerd als natuurlijke verkleuringen. In S.3 (vlek) zijn echter wel enige resten van houtskool aangetroffen. Verder wijken deze sporen enkel in kleur af van de natuurlijke ondergrond en bevatten ze mangaan – dat duidt op de (vroegere) aanwezigheid van plantaardig materiaal (figuur 16). Er is niet met zekerheid uit te sluiten dat deze sporen toch van antropogene aard zijn.



Figuur 16. Impressie van één van de mogelijke paalsporen die tijdens het veldonderzoek als natuurlijk spoor zijn aangemerkt (foto door B. Rendering op 05-12-2019).

Kuilen

Bij het onderzoek is verder één (duidelijk) kuilspoor aangetroffen. Dit betreft S.10 in werkput 2 (figuur 17). Dit spoor werd aan het vlak niet als zodanig herkend, maar bij het couperen bleek hierin veel houtskool aanwezig te zijn. De kuil was van geringe doorsnede, slechts ongeveer 48 cm. Verder reikte het spoor ongeveer tot 16 cm onder vlak 001 (circa 23,17 m +NAP). Door het ontbreken van een duidelijke context alsmede specifiek te classificeren vondstmateriaal kan de functie van de kuil niet nader bepaald worden. Mogelijk zijn de nabij gelegen sporen S.11 en S.12 wel aan het spoor te relateren. Ook de aard van deze sporen is echter onduidelijk, waardoor al met al over het gebruik van sporen S.10 tot en met S.12 geen uitspraak kan worden gedaan.



Figuur 17. Foto van de doorsnede (coupe) van kuilspoor S.10 in werkput 2 (foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).

Mogelijke kuilsporen

Sporen S.6 en S.7 in het veld in eerste instantie als twee kuilsporen aangemerkt, maar bij het couperen bleken zij toe te behoren aan eenzelfde spoor (figuur 18). S.6 lijkt iets donkerder van kleur te zijn dan S.7. Verder zijn de sporen uit hetzelfde materiaal samengesteld. Deze sporen lijken qua vorm en samenstelling erg op S.8, die ook als kuilspoor werd aangemerkt (figuur 19). Sporen S.6 en S.7 reiken tot een diepte van maximaal 10 cm onder vlak 001 (circa 23,28 m +NAP). S.8 reikt tot een diepte van 16 cm onder vlak 001 (ongeveer 23,22 m +NAP). Alle drie sporen bevatten veel mangaanspikkels. Op basis hiervan en op basis van het diepteverloop (vaagheid) van de sporen is in het veld de conclusie getrokken dat de sporen vermoedelijk natuurlijke verkleuringen betreffen. Dit is echter niet met zekerheid vast te stellen. Sporen S.6 tot S.8 zouden namelijk ook in verband kunnen staan met S.4 en S.5 en met S.8 en S.9 die direct rondom liggen. Van deze sporen is echter de aard niet duidelijk.



Figuur 18. Doorsnede van natuurlijke sporen of kuilsporen S.6 en S.7 (foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).



Figuur 19. Doorsnede van natuurlijk spoor of kuilspoor S.8 (foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).

Natuurlijke en recente sporen

Sporen S.1 en S.2 in werkput 1 werden van origine aangemerkt als paalkuilen (figuren 5 en 20). Bij het couperen is echter gebleken dat de twee sporen onderdeel uitmaakten van de verstoringen die door een oude kelderbak zijn veroorzaakt¹¹. S.11 en S.12 in werkput 2 zijn op basis van andere redenen als paalkuilen afgeschreven (figuren 4 en 21). Deze sporen hebben een egaal grijs gekleurde vulling, zijn zeer ondiep (circa 6 en 8 cm) en bestaan uit hetzelfde materiaal (siltig zand) als het omliggende vlak (001). Door de geringe diepte, de egale kleur alsook de overgang naar het onderliggend natuurlijke niveau heeft vermoedelijk water in deze sporen gestaan. De aard van de sporen is echter onduidelijk.

Spoor S.14 in werkput 2 is bij het veldonderzoek aangemerkt als de onderkant van een recenter geslagen paal, maar zou net zo goed een mollengang of andersoortig spoor van bioturbatie kunnen betreffen (zie figuur 22). Op korte afstand van dit spoor liep verder een recente rioolsleuf. Wel duidelijk is dat sporen S.19 tot en met S.22 verstoringen door recent geslagen palen betreffen. Dit blijkt onder andere door de donkere kleur en door de vierkante voor van de sporen (zie bijvoorbeeld figuur 23). In bovenliggende lagen hebben deze sporen zich echter niet afgetekend.

¹¹ Dit was een veldwaarneming en is door de opdrachtgever dhr. A. Visser bevestigd.



Figuur 20 (links). Doorsnede van natuurlijk spoor S.1 (foto door B. Rendering op 05-12-2019).

Figuur 20 (rechts). Doorsnede van natuurlijk spoor S.2 (foto door B. Rendering op 05-12-2019).



Figuur 21. Doorsnede van natuurlijke sporen S.11 en S.12 in werkput 2 (foto door B. Rendering op 05-12-2019).



Figuur 22. Doorsnede van natuurlijk spoor S.14 (foto door B. Rendering op 05-12-2019).



Figuur 23. Doorsnede van spoor S.21. Vermoedelijk betreft dit de onderkant van een recentere paalkuil (foto door D. Scheeringa op 06-12-2019).

Vondsten

In totaal zijn in werkputten 1 tot en met 3 dertien vondstnummers uitgedeeld die 43 vondsten vertegenwoordigen. Een lijst met de beschrijving van de vondsten is opgenomen in bijlage 6. De kaart in bijlage 7 toont de verspreiding van de verzamelde vlakvondsten. Vondsten werden voornamelijk gedaan bij de aanleg van het vlak en zijn verzameld in vakken van 4 x 5 m. Al het verzamelde houtskool is afkomstig uit een spoor, namelijk vlek S.3 in werkput 1. Uit werkputten 4 en 5 en de uitbreiding van werkput 2 is geen vondstmateriaal verzameld. De vondsten behoren tot diverse categorieën, namelijk keramiek, baksteen, glas en houtskool (zie tabel 2).

Tabel 2. Overzicht vondsten per materiaalcategorie.

Categorie	Aantal	Percentage
Keramiek	25	58,1 %
Baksteen	8	18,6 %
Glas	8	18,6 %
Houtskool	2	4,7 %
Totaal	43	100 %

Keramiek

De 25 aardewerkfragmenten die bij het proefsleuvenonderzoek zijn aangetroffen betreffen allemaal vlakvondsten. Ze zijn afkomstig uit de bodemlagen S.1000, S.2000 en S.3200 en geven een indicatie van de datering van de verschillende lagen.

In laag S.1000 zijn in werkput 1 twee fragmenten industrieel vervaardigd aardewerk aangetroffen. Eén van de scherven is bedekt met wit glazuur en betreft mogelijk Maastrichts industrieel aardewerk (circa 1850-1950). Verder is in dezelfde werkput in S.1000 een fragment roodbakend aardewerk met grijze kern aangetroffen (figuur 24). Dit fragment was aan de binnenzijde geheel met loodglazuur bedekt. Het roodbakend geglazuurde aardewerk dateert vermoedelijk iets eerder dan het industrieel aardewerk, maar kent op basis van typologie een overlap van productie in het midden van de 19^e eeuw. Hiermee dateert S.1000 vermoedelijk uit circa die periode of het einde van de 19^e-begin 20^e eeuw.

In akkerlaag S.2000 is een grotere hoeveelheid aardewerk aangetroffen. Het jongste hiervan stamt uit werkput 2 en betreft twee fragmenten gedraaid dun roodbakend aardewerk met aan de binnenkant loodglazuur. De productie van dit aardewerk is gedateerd in de 17^e-18^e eeuw en wijst een laatste gebruiksfase van de laag uit in deze periode of kort daarna (circa begin 19^e eeuw). In de laag zijn verder verschillende zeer hard gebakken fragmenten oxiderend aardewerk aangetroffen, die ook dateren uit circa de Nieuwe tijd-A of -B. Dit materiaal is zeer fijn gemagerd en soms bijna versinterd door een hoge baktemperatuur. Verder kwamen zowel geoxideerde als gereduceerde (rode en grijze figuur 25) fragmenten aardewerk met loodglazuur en een fragment dikwandig gedraaid zacht aardewerk voor. Het geglazuurde aardewerk dateert uit de 16^e-18^e eeuw. Het dikwandige aardewerk vertoont sporen van secundaire verbranding, is grof gemagerd en zou onderdeel geweest kunnen zijn van een laatmiddeleeuwse gedraaide kogelpot (datering circa 13^e-15^e eeuw).

Het aardewerk uit laag S.3200 wijst een veel oudere datering uit dan de fragmenten keramiek die in andere lagen zijn aangetroffen. Hierin zijn in werkputten 2 en 3 overwegend dikke fragmenten van onevenredig gebakken, grof gemagerd handgevormd aardewerk aangetroffen. De magering van de fragmenten bestaat voornamelijk uit potgruis en kwarts. Verder kwamen in laag S.3200 ook verschillende fragmenten van zacht gebakken geoxideerd (rood) aardewerk van sterk ijzerhoudende klei aan het licht. Op basis van de bakwijze, magering en vervaardigingswijze (handgevormd) dateert dit aardewerk uit de Midden- en Late-IJzertijd (circa 500 tot 12 v.Chr.).

Eén fragment aardewerk uit werkput 1 kon bij het verzamelen niet duidelijk in een laag worden ingedeeld. Dit fragment stamt uit het noorden van werkput 1, waar lagen S.2000 en S.3000 door middel van schopsteken met elkaar verrommeld geraakt zijn. Op basis van de typologie van de vondst is duidelijk dat ook hier activiteit heeft plaatsgevonden in de IJzertijd. Mogelijk was voorheen, net als in het zuiden van de werkput, sprake van een BC-horizont (S.3100) of – als in andere werkputten – een oude cultuurlaag (S.3200). Het aardewerkfragment betreft een dik wandfragment onevenredig, zeer grof gemagerd handgevormd aardewerk. De buitenzijde is geoxideerd (rood) terwijl de binnenzijde gereduceerd (grijs) is. Magering bestaat voornamelijk uit potgruis en steendeeltjes. Het fragment is niet aan sporen te relateren. In het noorden van werkput 1 hebben dan ook aanzienlijke recente verstoringen plaatsgevonden, waardoor de ondergrond archeologisch gezien niet meer intact is.



Figuur 24 (links). Een fragment roodbakend aardewerk met loodglazuur uit laag S.1000 in werkput 1 (circa 18^e-19^e eeuw; foto door H. Lépage op 27-01-2020).

Figuur 25 (rechts). Twee fragmenten hard gebakken aardewerk met loodglazuur uit akkerlaag S.2000 in werkput 2 (circa 16^e-18^e eeuw; foto door H. Lépage op 27-01-2020).

basis waarvan geen uitspraak te doen is over de oorspronkelijke afmetingen van de stenen. Hoofdzakelijk is sprake van rood baksteen – zachter dan wel harder gebakken. Dit type is aangetroffen in S.1000 in werkput 1, S.2000 in werkput 3 en in S.3200 in het westen van werkput 2. Verder zijn in S.1000 in werkput 1 ook twee kleine fragmenten hard gebakken geel-grijs gekleurd baksteen gevonden. De datering van alle fragmenten stamt uit de Nieuwe tijd, waarbij het geel-grijs gekleurde baksteen het jongst is: dit dateert in ieder geval uit de Nieuwe tijd-C (vanaf 1850).

Glas

De aangetroffen fragmenten glas zijn allemaal afkomstig uit S.1000 in werkput 1 en betreffen fragmenten van een karnemelkfles uit de Nieuwe tijd-C. Verschillende stukken zijn voorzien van een opschrift. Het opschrift is te reconstrueren tot de tekst “*karnemelk, heerlijk en lang goed*” en “*Tore[n]*”. Toren lijkt de naam van het bedrijf te zijn.

7. Beantwoording van de onderzoeksvragen

1. *Zijn er in het plangebied archeologische resten aanwezig?*

In het plangebied is een kleine hoeveelheid archeologische resten aangetroffen uit de Late-Middeleeuwen en uit de Nieuwe tijd-A tot en met -C. Verder zijn op een dieper gelegen niveau enkele resten aangetroffen uit de Midden- en Late-IJzertijd.

2. *Hoe is de opbouw van het profiel in bodemkundige zin? Is er sprake van een esdek, podzol, veenvorming, etc.? Zijn er fases te onderscheiden in de bodemopbouw? Wat zijn de onderscheidende kenmerken daarvan en wat is de waarschijnlijke datering?*

De bodemopbouw in het plangebied is vrij eenduidig. Vanaf maaiveld is sprake van een laag ophoogzand, met daaronder een recente bouwvoor. Onder de bouwvoor volgt een wat oudere akkerlaag met vondstmateriaal uit circa de 15^e/16^e tot en met het begin van de 19^e eeuw. Op basis van historisch kaartmateriaal is het plangebied vanaf in ieder geval het begin van de 19^e tot en met circa de eerste helft van de 20^e eeuw in gebruik geweest als bouwlanden. Dit gebruik lijkt op basis van de akkerlaag nog verder terug te dateren.

In de akkerlaag is zo diep geploegd dat ter plaatse de onderliggende natuurlijke bodemopbouw met (onder andere) schopsteken verstoord is geraakt. Hier is geen sprake meer van een BC-horizont, maar nog wel van de natuurlijke C-horizont. Op andere plaatsen werd een vermoedelijke BC-horizont nog wel aangetroffen. In deze BC-horizont kwam een oude cultuurlaag voor uit de IJzertijd met daarin enkele sporen en losse fragmenten aardewerk. In de C-horizont onder het niveau uit de IJzertijd zijn geen archeologische sporen en vondsten aangetroffen. Enkele sporen zijn hierin wel vanuit het hoger gelegen niveau van de IJzertijd ingegraven.

3. *Hoe is de stratigrafie in antropogene zin? Is er sprake van loopvlakken, ophogingslagen of cultuurlagen? Wat zijn de kenmerken van de stratigrafische eenheden en wat is de datering? Wat was (waarschijnlijk) het niveau van het maaiveld in de onderscheiden archeologische perioden?*

Er is sprake van verschillende recente antropogene lagen, namelijk een ophogingslaag voor de realisatie van een voormalige school en een recente bouwvoor. Deze recente antropogene niveaus zijn niet archeologisch relevant en reiken gezamenlijk tot een diepte van 80-90 cm -Mv (23,94-23,34 m +NAP). Ze worden gekenmerkt door het voorkomen van bouwpuin, recent glas en industrieel vervaardigd aardewerk.

Onder de recente lagen komt een akkerlaag uit de 15^e/16^e tot begin 19^e eeuw voor. Het maaiveld lag rond de periode van beakkering over het algemeen rond de 23,94 tot 23,66 m +NAP. In het noorden van werkput 1 was dit circa 23,50 tot 23,34 m +NAP en in het zuiden van werkput 1 ongeveer 23,50 m +NAP. De akkerlaag kenmerkt zich door het voorkomen van een bruinige laag met een geroerde opbouw en aardewerk uit verschillende perioden.

Het diepste antropogene niveau wordt gevormd door een 'vuile cultuurlaag' in de BC-horizont. Dit is een circa 10 cm dik vlekkelig laagje dat in het algemeen in het plangebied voorkomt op diepten tussen circa 23,44 en 23,20 m +NAP. In het oosten van werkput 4 en in het noorden van werkput 3 komt dit laagje al voor vanaf een diepte van circa 23,54 m +NAP.

4. *Zijn er aan de onderkant van het plaggendek ontginningssporen, zoals spitsporen of esgreppels, aanwezig? Dekt het esdek alle sporen af of zijn er ook sporen gegraven vanuit of door het esdek? Kan aan de hand van archeologisch vondstmateriaal uit het esdek een uitspraak worden gedaan over de ouderdom en/of de vorming van dit esdek?*

Aan de onderkant van de oude akkerlaag (S.2000; 'esdek') zijn op een aantal plaatsen spitsporen waargenomen, bijvoorbeeld in het noorden van werkput 1 (P1.1) en in het westen van werkput 4

(P4.1). Die spitsporen hebben er hier waarschijnlijk voor gezorgd dat de natuurlijke ondergrond verrommeld is geraakt en deels is opgenomen in het esdek. In werkput 1 is bijvoorbeeld een aardewerkfragment uit de IJzertijd aangetroffen in de akkerlaag. Deze vondst stamt origineel uit de dieper gelegen BC-horizont, terwijl die horizont niet meer in het profiel ter plaatse is waar te nemen. In het esdek zelf zijn geen sporen ingegraven, wel wijzen aardewerk- en baksteenfragmenten in het pakket een datering uit in de 15^e/16^e eeuw tot het begin van de 19^e eeuw.

5. *Is er sprake van (sub)recente verstoring en post-depositionele processen?*

Er is in grote mate sprake van post-depositionele aantasting van de verschillende niveaus. Het archeologisch niveau uit de IJzertijd (BC-horizont) is door middel van schopsteken vanuit het bovenliggend akkerniveau plaatselijk geheel verrommeld. In het noorden van werkput 1 en plaatselijk in werkputten 2 en 3 reiken bovendien recentere verstoringen tot in dit niveau. Onder andere het uitgraven van een kelderbak heeft in het noorden van werkput 1 tot gevolg dat het niveau in het geheel is weggevaagd. Verder is bij de begeleiding van de sloopwerkzaamheden aangetoond dat de funderingen van het voormalig schoolgebouw tot in de BC-horizont reiken. Hier zijn waarschijnlijk archeologische resten verstoord geraakt.

6. *Wat is de aard, diepteligging, datering, samenhang en spreiding van de aanwezige archeologische resten, grondsporen en structuren (horizontaal en verticaal)?*

Bij het onderzoek zijn drie archeologische sporen aangetroffen en zeven mogelijke archeologische sporen. Eén van de zekere sporen betreft een kuilspoor. De andere twee sporen zijn geclassificeerd als paalkuilen en liggen slechts op circa 50 cm afstand van elkaar. Door de onduidelijke aard van het overige deel van de sporen – waaronder mogelijke paalsporen en kuilsporen – en het ontbreken van verdere contextuele informatie is het niet mogelijk uitspraak te doen over de samenhang tussen de sporen. Verder is in de sporen zelf geen vondstmateriaal aangetroffen. De datering van de laag waarin de sporen zich allemaal bevinden wijst echter op een datering in de Midden- tot Late-IJzertijd.

7. *Wat is de stratigrafische en ruimtelijke relatie van de archeologische resten (diepteligging, begrenzing, omvang)?*

Zie het antwoord op vraag 6.

8. *Wat is de relatie met de omliggende historische/archeologische resten?*

In het bureauonderzoek is vastgesteld dat de kans groot was dat binnen het plangebied archeologische resten aanwezig zouden zijn van agrarisch landgebruik uit de Late-Middeleeuwen /Nieuwe tijd. Resten van landgebruik zijn bij het proefsleuvenonderzoek inderdaad aangetroffen, in de vorm van een oude akkerlaag. Het agrarisch landgebruik staat in context met de ligging van het plangebied net ten zuiden van de oude dorpskern van Valkenswaard.

De sporen en vondsten uit de IJzertijd kunnen zijn gerelateerd aan bewoning van het plangebied die samenhangt met de bewoningsresten die op circa 480 m ten oosten van het plangebied zijn aangetroffen. Resten aldaar betroffen kuilsporen, greppels en paalsporen uit de IJzertijd met een Romeinse component. Bij een proefsleuvenonderzoek is hier één structuur aangetroffen, die mogelijk een huisplattegrond betreft. Een opgraving toonde nog eens vijf à zes structuren aan, waarvan de oudste dateert rond 800-625 v.Chr. (Vroege-IJzertijd; onderzoekmeldingen 2224287100 en 2360131100, toponiem: Waalreseweg). Verder zijn er in de jaren '60 van de 20^e eeuw enkele La Tene urnen (Midden-IJzertijd) aangetroffen op circa 470 m ten noordoosten van het plangebied (vondstmelding 3126173100; toponiem: Dijkstraat). Op basis het proefsleuvenonderzoek is het echter niet mogelijk om de resten in het plangebied op een betekenisvolle wijze te verbinden aan de resten die bij de andere onderzoeken zijn aangetroffen.

9. *Wat is de datering van de archeologische resten op basis van (chrono-)stratigrafie en typochronologie? En in hoeverre is er sprake van (dis-)continuïteit in gebruik/bewoning?*
Zie het antwoord op de vorige vragen. Er is sprake van een bewoningsfase die dateert in de Midden- tot Late-IJzertijd. Men woonde toen op het dekzand van de Kempenhorst. Het plangebied lag in die tijd vermoedelijk op een terrein dat gunstig was voor bewoning. Het bevond zich namelijk op de flank van een dekzandrug richting een beekdal.

In de Late-Middeleeuwen/Nieuwe tijd tot op heden heeft opnieuw menselijke activiteit plaatsgevonden. In eerste instantie was sprake van (voornamelijk) landbouwactiviteiten. Dit wordt aangetoond door zowel historisch kaartmateriaal als door schopsteken in een oude akkerlaag uit de periode 15^e/16^e-19^e eeuw. Pas in de periode na 1950 is het plangebied bebouwd geraakt.

10. *Welke categorieën vondstmateriaal zijn aanwezig en in welke mate (ook in relatie tot elkaar)? Wat zegt de aard en mate van voorkomen van het vondstmateriaal over het gebruik van het plangebied in het verleden?*

In het plangebied zijn met name aardewerk en bouwkeramiek aangetroffen. Verder zijn uit de bovenlaag enkele fragmenten modern glaswerk verzameld.

Op basis van het kaartmateriaal dat bij het bureauonderzoek is geraadpleegd lijkt het bouwkeramiek afkomstig te zijn van een andere locatie. Dit is waarschijnlijk gebruikt voor het ophogen van het terrein bij aanleg van het esdek en de moderne bouwvoor. Het voorkomen van twee fragmenten bouwkeramiek in de BC-horizont in werkput 2 is verklaarbaar door het diepploegen van de akkerlaag.

Het aardewerk wijst geen specifiek gebruik van het plangebied in de Late-Middeleeuwen/Nieuwe tijd en de IJzertijd uit. Er is sprake van veelvoorkomende typologieën in geringe hoeveelheden. Het gebruik van het plangebied in het verleden is waarschijnlijk extensief geweest. In de Late-Middeleeuwen/Nieuwe-tijd was het op basis van de akkerlaag in gebruik als akker.

11. *Hoe verhouden de onderzoeksresultaten zich tot de resultaten uit het vooronderzoek?*

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek stemmen deels overeen met de verwachting uit het vooronderzoek. Hierin werd verwacht dat in het plangebied archeologische resten aanwezig zouden zijn van landgebruik uit de Late-Middeleeuwen/Nieuwe tijd. In het plangebied zijn net als in de omgeving verder ook resten uit de IJzertijd aangetroffen. Conform het vooronderzoek betreffen de jongere resten sporen van landgebruik. Resten uit de IJzertijd zijn inderdaad aangetroffen in de delen van het plangebied waar een intacte BC-horizont voorkomt: hier is ook de top van de C-horizont intact aanwezig. Uit de perioden van het Paleolithicum tot en met de Bronstijd en van de Romeinse tijd tot en met de Vroege-Middeleeuwen zijn echter geen archeologische resten gevonden.

12. *Wat is de fysieke en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten (gaafheid en conserveringsgraad)? Is sprake van (een) behoudenswaardige archeologische vindplaats(en)? (Maak voor het beantwoorden van deze vraag gebruik van de KNA-waarderingsystematiek).*

Zie hoofdstuk 8.

13. *Kan op basis van de resultaten een advies geformuleerd worden t.a.v. het vervolg in de archeologische monumentenzorg (vrijgeven/behoud in situ/opgraven). Zo ja, hoe luidt deze?*

Zie hoofdstuk 8.

14. *Zijn er vanuit de toestand van de archeologische resten, bodemcondities en toekomstig gebruik mogelijkheden voor behoud in situ?*

Niet van toepassing (zie ook hoofdstuk 8).

15. *Bij afwezigheid van een vindplaats; wat is hier de verklaring voor (verstoord, ander landschap dan verwacht, e.d.)?*

Niet van toepassing.

8. Conclusie, waardestelling en selectieadvies

Conclusie

Aan de hand van de gegevens uit het proefsleuvenonderzoek wordt een waardestelling (waardering van vindplaatsen) vervaardigd, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (figuur 34; KNA, versie 4.1; VS06 Waarderen). Hierin wordt bekeken welke waardestellende elementen op de vindplaats(-en) aanwezig zijn en wat de kwaliteit daarvan is. Vervolgens wordt dit afgezet tegen wat reeds bekend is over vergelijkbare sites in de regio en in de betreffende periode.

De waardestelling gebeurt op drie niveaus: beleving, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit (tabel 3). Het eerste niveau (beleving, met als criteria schoonheid en herinneringswaarde) is niet van toepassing, omdat de vindplaats niet bovengronds zichtbaar is. Alleen het tweede en derde niveau zijn op dit onderzoek van toepassing (fysieke en inhoudelijke kwaliteit).

De fysieke kwaliteit is gebaseerd op de gaafheid en conservering van de aangetroffen archeologische sporen. De beoordeling is voor zowel gaafheid als conservering: drie punten voor hoge, twee punten voor middelhoge en één punt voor lage kwaliteit. In totaal kunnen voor de fysieke kwaliteit zes punten behaald worden. Bij een score van vijf of zes punten wordt de vindplaats als behoudenswaardig aangemerkt.

Indien met de fysieke kwaliteit vier punten of minder wordt gescoord worden de resten getoetst op inhoudelijke kwaliteit, waarbij vindplaatsen worden gewaardeerd op wetenschappelijk belang. Het gaat bij de inhoudelijke kwaliteit om de criteria zeldzaamheid, de informatiewaarde, ensemblewaarde (of contextwaarde) en representativiteit. Ook bij de inhoudelijke kwaliteit geldt per categorie: drie punten voor een hoge, twee punten voor een middelhoge en één punt voor een lage beoordeling. Bij een beoordeling van in totaal zeven of meer punten voor de categorieën zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde kan een vindplaats als behoudenswaardig worden aangemerkt.

Tot slot zijn de parameters van *representativiteit*: kenmerkendheid voor een bepaald gebied en/of periode; het aantal vergelijkbare vindplaatsen van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio, waarvan de aanwezigheid is vastgesteld en waarvan behoud is gegarandeerd; idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart. Ook bij de inhoudelijke kwaliteit geldt per categorie: drie punten voor een hoge, twee punten voor een middelhoge en één punt voor een lage beoordeling. Bij een beoordeling van in totaal zeven of meer punten voor de categorieën 'zeldzaamheid', 'informatiewaarde' en 'ensemblewaarde' kan een vindplaats als behoudenswaardig worden aangemerkt.

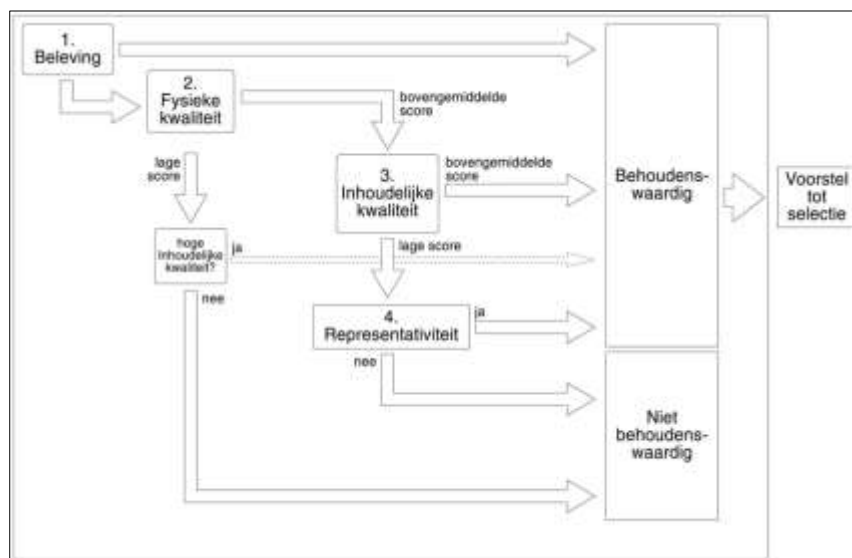
Tabel 3. Waardestelling.

Waarden	Criteria	Score - hoog	Score - middelhoog	Score - laag
Beleving	<i>Schoonheid</i>	Wordt niet gescoord		
	<i>Herinneringswaarde</i>	Wordt niet gescoord		
Fysieke kwaliteit	<i>Gaafheid</i>			1
	<i>Conservering</i>			1
Inhoudelijke kwaliteit	<i>Zeldzaamheid</i>			1
	<i>Informatiewaarde</i>			1
	<i>Ensemblewaarde</i>			1
	<i>Representativiteit</i>	nee		

Op het selectiecriteria fysieke kwaliteit scoort het plangebied laag (tabel 3). In totaal is aan dit criterium twee van de zes mogelijke punten toegekend. De fysieke kwaliteit van de archeologische sporen is slecht en er zijn met zekerheid in totaal maar drie archeologische sporen aangetroffen. Dit betreffen twee paalkuilen en één kuilspoor. Van zeven andere sporen kan door een slechte conservering niet met zekerheid gesteld worden dat het archeologische sporen betreffen. Het archeologisch sporenniveau is verder in het verleden en recentelijk door verschillende antropogene maatregelen aangetast. De aangetroffen vondsten bevinden zich verder uit context en tonen een extensief gebruik van het plangebied aan in de IJzertijd en de Late-Middeleeuwen/Nieuwe tijd.

Op basis van de informatie uit het bureauonderzoek is ook de inhoudelijke kwaliteit van de vindplaats in het plangebied laag. In totaal is hiervoor een score behaald van drie van de mogelijke negen punten (tabel 3). In de omgeving van het plangebied zijn meer representatieve resten uit de Late-Middeleeuwen/Nieuwe tijd en de IJzertijd aangetroffen. Die terreinen zijn door gaafheid, aard en conservering van grotere informatiewaarde dan de resten binnen het plangebied. Hier is bijvoorbeeld sprake aan een aaneengesloten sporenlaag uit de IJzertijd, met een component uit de Romeinse tijd. Binnen het plangebied is slechts sprake van een rest van een mogelijk bewoningsniveau uit de IJzertijd. Verder is sprake van een akkerlaag uit de Late-Middeleeuwen/Nieuwe tijd met 'losse' vondsten.

Op basis van bovenstaande waardering kan geconcludeerd worden dat in het plangebied geen sprake is van behoudenswaardige archeologische restanten / een behoudenswaardige vindplaats.



Figuur 18. Waarderingscriteria (bron: www.sikb.nl).

Selectieadvies voor het plangebied

Het selectieadvies betreft het vervolgtraject, bestaande uit ofwel (1) het vrijgeven van het onderzoeksgebied; (2) het behoud (fysiek beschermen); of (3) opgraven. Het selectieadvies wordt voorgelegd aan de bevoegde overheid, die uiteindelijk een selectiebesluit moet nemen.

Op basis van tabel 3 en de resultaten van het proefsleuvenonderzoek is geen sprake van een behoudenswaardige archeologische vindplaats. Ter plaatse van de funderingen van het voormalige schoolgebouw is het archeologisch relevante niveau voor de IJzertijd verstoord geraakt. Dit geldt ook voor andere plaatsen binnen het plangebied: hier is door beakking in de periode van de 15^e/16^e eeuw tot en met het begin van de 19^e eeuw het archeologisch sporenniveau aangetast. Verder hebben recente ontgravingen voor een kelderbak het sporenniveau in werkput 1 geroerd. Bovendien is al met

al sprake van een vindplaats met geringe informatiewaarde. Er is sprake van landgebruik in de periode Late-Middeleeuwen/Nieuwe tijd maar hierin komen geen sporen voor. Er is geen sprake van resten op basis waarvan uitspraak gedaan kan worden over landrichting of perceeldivisie. Op basis hiervan adviseren wij om geen aanvullend archeologisch onderzoek te doen en het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

Tot slot wordt algemeen vermeld dat de initiatiefnemer bij het aantreffen van archeologische waarden in het plangebied de bevoegde overheid moet inlichten volgens de Erfgoedwet.

9. Geraadpleegde bronnen

Archeologische kaarten en databestanden

- Archeologisch Informatie Systeem III (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2016.
- www.sikb.nl
- www.topotijdreis.nl

Literatuur

Dijk, X.C.C. van, 2005. *Zes plangebieden te Valkenswaard, gemeente Valkenswaard; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek*. RAAP-notitie 1246.

Hartog, M., 2019. *Valkenswaard, Barentszstraat 3. Gemeente Valkenswaard (NB). Een Inventariserend veldonderzoek d.m.v. Proefsleuven met mogelijkheid tot doorstart naar Opgraven (variant Archeologische Begeleiding)*. Transect-PvE 20190930/MH1.3.

Sande, F.A. van der, 2019. *Valkenswaard, Barentszstraat 3, gemeente Valkenswaard (NB). Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO)*. Transect-rapport 2371.

Sonneveld, M. en F. van den Blink, 2019. *Valkenswaard, Barentszstraat 3. Gemeente Valkenswaard (NB). Een Inventariserend veldonderzoek d.m.v. Proefsleuven met mogelijkheid tot doorstart naar Opgraven (variant Archeologische Begeleiding)*. Transect-Plan van Aanpak (intern document).

Figuren en tabellen

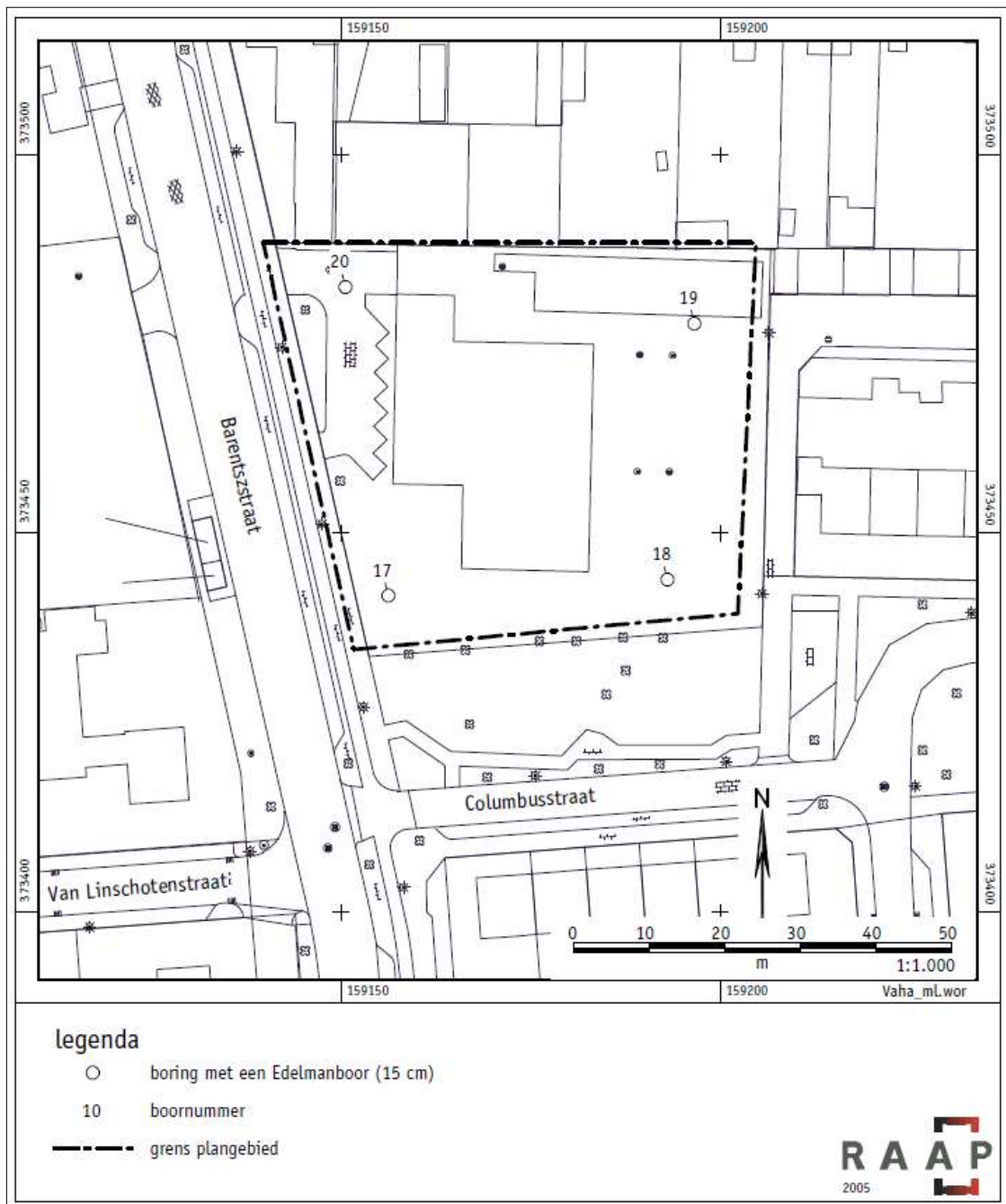
Figuur 1. Ligging van het plangebied op een topografische kaart. Op de kaart is het plangebied met een rode lijn omgeven. De groene lijn omvat het terrein dat bij een eerder booronderzoek in 2005 is onderzocht. Bron topografische kaart: www.pdok.nl (PDOK).	7
Figuur 2. Uitsnede uit een historisch-topografische kaart van 1973. Het plangebied is hierop met rode lijnen aangegeven (bron: www.topotijdreis.nl).....	11
Figuur 3. Impressie van het plangebied. Op de foto is te zien hoe vlaksgewijs werkput 1 aangelegd is (opnamerichting: oost; foto door B. Rendering op 05-12-2019).....	18
Figuur 4. Foto van het oostelijk deel van vlak 001 in werkput 2. Op de foto zijn diverse sporen ingekrast, die later natuurlijk bleken te zijn (opnamerichting: noord; foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).....	19
Figuur 5. Foto van vlak 001 in werkput 1 ter hoogte van de recente verstoring veroorzaakt door de aanleg van een kelderbak. Op deze foto zijn ook de sporen S.1 (links) en S.2 (rechts) te zien. Deze sporen zijn tijdens het veldonderzoek afgeschreven (opnamerichting: noord; foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).....	19
Figuur 6. Foto van vlak 001 in het oosten van werkput 4. Op de foto zijn de paalkuilen S.17 (onder) en S.18 (boven) te zien. Rechts daarvan is op de foto S.19 ingekrast. Dit bleek bij couperen geen archeologisch spoor te zijn, maar een moderne verstoring (opnamerichting: zuid; foto door B. Rendering op 06-12-2019).....	20
Figuur 7. Impressie van de verstoringen veroorzaakt door de funderingen van en rioleringen bij het oude schoolgebouw (foto ter hoogte van werkput 5; door B. Rendering op 06-12-2019).	20
Figuur 8. Foto van profielkolom 1.1 in het noorden van werkput 1. Hier is te zien dat de oude akkerlaag (S.2000) door schopsteken verrommeld is geraakt met de natuurlijke C-horizont (S.3000; foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).....	23
Figuur 9. Foto van profielkolom 1.2 in het zuiden van werkput 1. Hier zijn geen schopsteken in het natuurlijk niveau zichtbaar en is nog een BC-horizont (S.3100) onder de oude akkerlaag (S.2000) aanwezig (foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).	23

Figuur 10. Foto van profielkolom 2.1 in het oosten van werkput 2. Hierop is te zien dat zich onder de oude akkerlaag (S.2000) een vuile cultuurlaag (S.3200) aftekent (foto door B. Rendering op 05-12-2019).....	24
Figuur 11. Foto van profielkolom 2.3 in de westelijke uitbreiding van werkput 2. Op de foto is te zien dat de funderingen van de voormalige school geplaatst zijn op ophoogzand (S.500). De funderingen en het zand reiken tot een gezamenlijke diepte van circa 80-90 cm -Mv. Onder het ophoogzand is nog een restant van de vuile cultuurlaag (S.3200) aanwezig. Deze is echter door afgraving verstoord geraakt (foto door B. Rendering op 05-12-2019).	24
Figuur 12. Foto van profielkolom 4.1 in het westen van werkput 4. Ter plaatse is nog enkel een restant van de oude cultuurlaag (S.3200) onder de akkerlaag (S.2000) aanwezig (foto door B. Rendering op 06-12-2019).....	25
Figuur 13. Foto van de doorsnede van paalkuil S.17 in het oosten van werkput 4 (foto door B. Rendering op 06-12-2019).....	26
Figuur 14. Foto van de doorsnede van paalkuil S.18 in het oosten van werkput 4 (foto door B. Rendering op 06-12-2019).....	26
Figuur 15. Foto van de doorsnede (coupe) van kuilspoor S.10 in werkput 2 (foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).....	27
Figuur 17 (links). Doorsnede van natuurlijk spoor S.1 (foto door B. Rendering op 05-12-2019).....	29
Figuur 17 (rechts). Doorsnede van natuurlijk spoor S.2 (foto door B. Rendering op 05-12-2019).	29
Figuur 18. Doorsnede van natuurlijke sporen S.11 en S.12 in werkput 2 (foto door B. Rendering op 05-12-2019).....	29
Figuur 19. Impressie van één van de natuurlijke sporen die bij het archeologisch onderzoek is afgeschreven (foto door B. Rendering op 05-12-2019).	27
Figuur 20. Doorsnede van spoor S.21. Vermoedelijk betreft dit de onderkant van een recentere paalkuil (foto door D. Scheeringa op 06-12-2019).....	29
Figuur 21. Doorsnede van natuurlijke sporen S.6 en S.7 (foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).	28
Figuur 22. Doorsnede van natuurlijk spoor S.8 (foto door D. Scheeringa op 05-12-2019).	28
Figuur 23. Een fragment roodbakkend aardewerk met loodglazuur uit laag S.1000 in werkput 1 (circa 18 ^e -19 ^e eeuw; foto door H. Lépage op 27-01-2020).....	31
Figuur 24. Twee fragmenten hard gebakken aardewerk met loodglazuur uit akkerlaag S.2000 in werkput 2 (circa 16 ^e -18 ^e eeuw; foto door H. Lépage op 27-01-2020).....	31
Figuur 34. Waarderingscriteria (bron: www.sikb.nl).	37

Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland

Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Recent		1945 na Chr.	2050 na Chr.
Nieuwe Tijd	Nieuwe tijd C	1850 na Chr.	1945 na Chr.
	Nieuwe tijd B	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Nieuwe tijd A	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late-Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late-Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late-IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege-IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late-Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege-Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	4900 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP
	Vroeg-Paleolithicum	-	300.000 BP

Bijlage 2. Boorpuntenkaart van het booronderzoek van Van Dijk (2005)



Bijlage 3. Allesporenkaart



Allesporenkaart

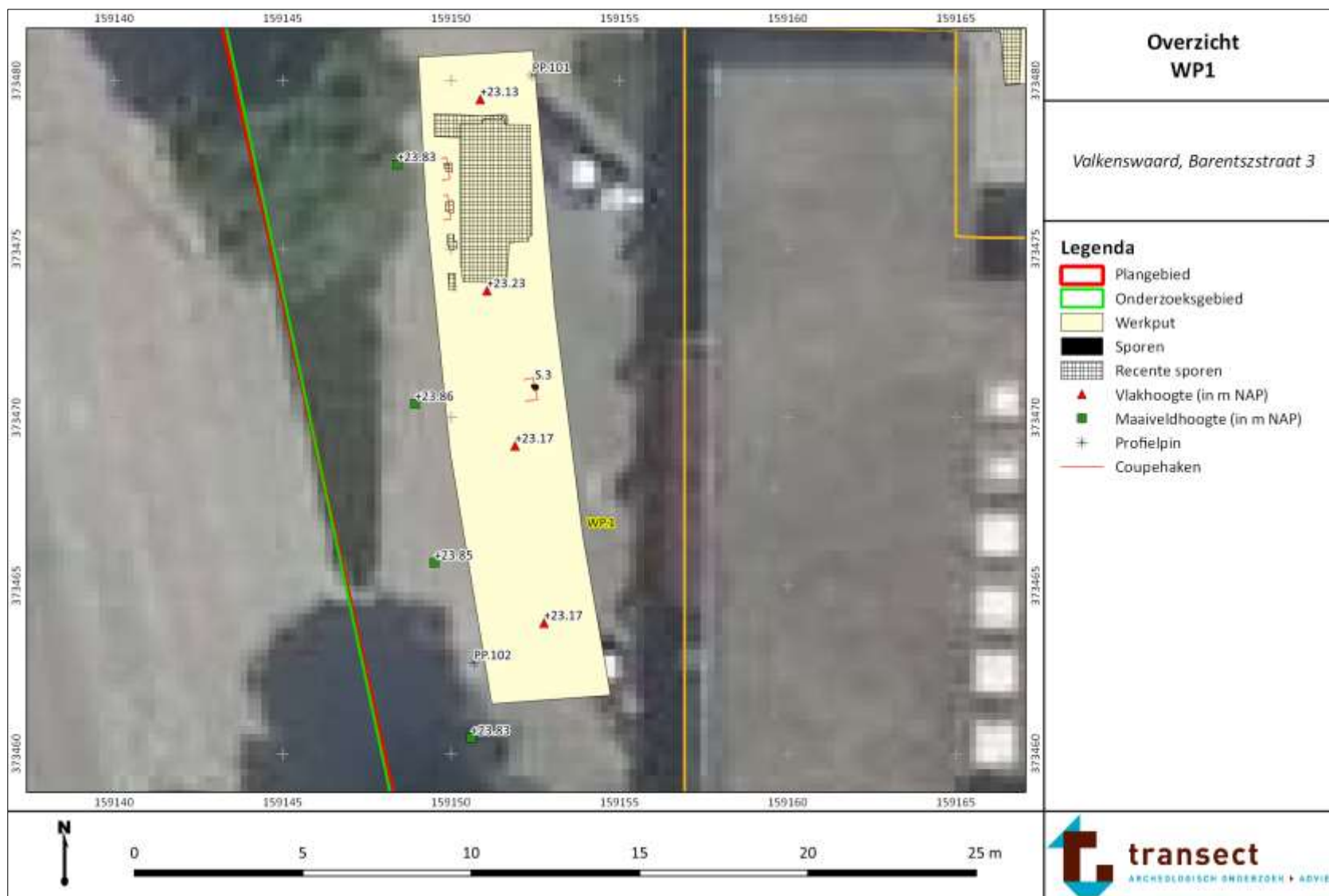
Valkenswaard, Barentszstraat 3

Legenda

- Plangebied
- Onderzoeksgebied
- Werkput
- Sporen
- Recente sporen
- Natuurlijke Sporen

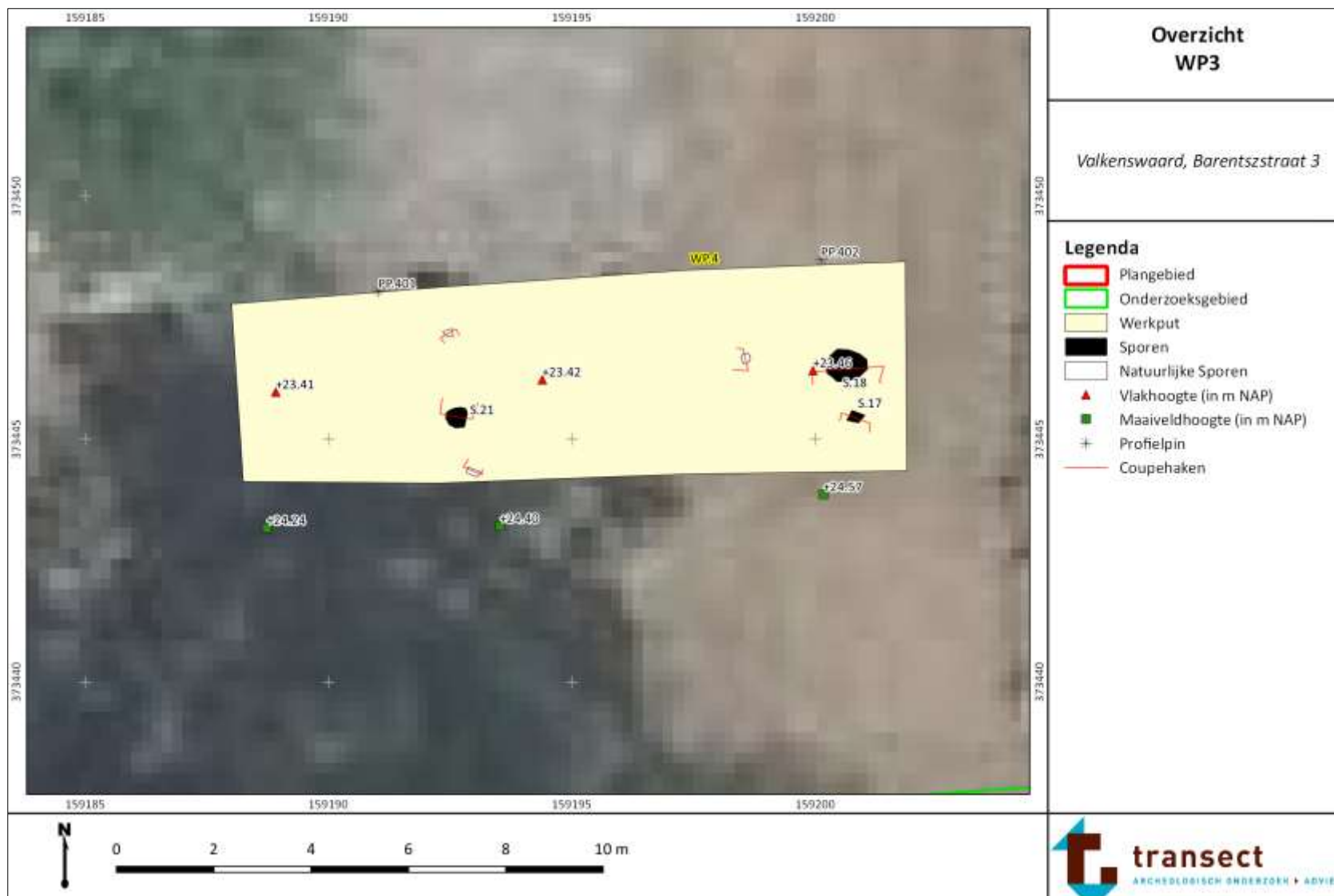


Bijlage 4. Vlaktekeningen









Bijlage 5. Sporen- en vullingenlijst

Sporenlijst

spoor	werkput	vlak	spoor aard	Diepte (in cm)	opmerking
0001	01	001	REC	20	Verstoring kelderbak
0002	01	001	REC	20	Verstoring kelderbak
0003	01	001	PK?/VL	5	Vlek met HK, Mn
0004	02	001	PK?	-	Vermoedelijk natuurlijk (S.3200), met Mn
0005	02	001	PK?	-	Vermoedelijk natuurlijk (S.3200), met Mn
0006	02	001	KL?	8	Zelfde als S.7
0007	02	001	KL?	10	Zelfde als S.6
0008	02	001	KL?	17	Op rij met S.6 en S.7
0009	02	001	PK?	-	Mogelijk natuurlijk spoor (S.3200)
0010	02	001	KL	16	Veel HK, context: dicht bij S.11 en S.12
0011	02	001	NS	6	Rond, natuurlijk (waterkultje?)
0012	02	001	NS	8	Kom, natuurlijk (waterkultje?)
0013	02	001	NS	8	Natuurlijk
0014	02	001	REC	4	Kom, onderkant recentere paal
0015	03	001	NS	20	Natuurlijk
0016	03	001	NS	15	Natuurlijk
0017	04	001	PK	14	Lijkt wel op S.1 en S.2
0018	04	001	PK	38	Lijkt wel op S.1 en S.2
0019	04	001	REC	-	Valt af, mogelijk onderkant paal Nieuwe tijd
0020	04	001	REC	-	Valt af, mogelijk onderkant paal Nieuwe tijd
0021	04	001	REC	6	Onderkant paal
0022	04	001	REC	-	Valt af, mogelijk onderkant paal Nieuwe tijd
0500	01-04	Nvt	LG	-	Recent ophogingszand
1000	01-04	Nvt	LG	-	Bouwvoor
2000	01-04	Nvt	LG	-	Ophogingslaag
3000	01-05	Nvt	LG	-	C-horizont (natuurlijk dekzand)
3100	01	001	LG	-	BC-horizont (humuspodzol)
3200	02-05	001	LG	-	Oude akkerlaag t.h.v. BC-horizont. Slechts in geringe mate in werkput 04 aanwezig

Vullingenlijst

spoor	werkput	vulling	kleur	kleurstructuur	textuur	organische stof	insluitels	opmerking
0001	01	1	GRBR		Zs1	H2		
0002	01	1	DGRBR		Zs1	H2		Kern
0002	01	2	GEGR	Gevlekt	Zs1			Insteek
0003	01	1	LGRWI	Gevlekt	Zs1	Mn2	HK1	
0004	-	-	-	-	-	-	-	
0005	-	-	-	-	-	-	-	
0006	02	1	GR	Gevlekt	Zs2	Mn1		
0007	02	1	LGR	Gevlekt	Zs2	Mn1		
0008	02	1	GR	Gevlekt	Zs2	Mn2		
0009	-	-	-	-	-	-	-	
0010	02	1	GR	Gevlekt	Zs2	H3		
0011	02	1	GR		Zs1			
0012	02	1	GR		Zs2			
0013	02	1	GR	Gevlekt	Zs2			
0014	02	1	ZWGR	Gevlekt	Zs1			
0015	03	1	LGRBR	Gevlekt	Zs3	H1		
0016	03	1	GRBR	Gevlekt	Zs3	H1		
0017	04	1	DGRBR	Gevlekt	Zs1	H2		
0018	04	1	LBRGR	Gevlekt	Zs1	H1		
0018	04	2	DGRBR	Gelaagd	Zs1	H1		
0500	01-03	-	GRWI	Gevlekt	Zs1			Ophoogzand
0500	04	-	DBRGR	Gevlekt	Zs1			Ophoogzand
1000	01-04	-	BRGR		Zs1	H2	HK1, KBW	Bouwvoor
2000	01-04	-	DBR		Zs1	H1	HK1	Akkerlaag
3000	01, 04	-	GRBR		Zs1		Fe1	C-horizont
3000	02	-	GRBR		Zs3	Mn2	Fe2	C-horizont
3000	03, 05	-	GRBR		Zs3		Fe1	C-horizont
3100	01	-	LBR	Gevlekt	Zs1			BC-horizont
3200	02-05	-	LBRGR	Gevlekt	Zs2	Mn2		Cultuurlaag

Bijlage 6. Vondstenlijst

Vondstenlijst

vondstnummer	werkput	vlak	vak	spoor	vulling	categorie	verzamelwijze	aantal	opmerking
0001	01	001	1	1000		MIX	Aanleg	10	
0002	01	001	1	2000/3000		KER	Aanleg	1	
0003	01	001	3	2000		KER	Aanleg	1	
0004	01	001	3	1000		MIX	Aanleg	6	
0005	01	001		003	1	HK	Coupe	2	
0006	03	001	2	2000		MIX	Aanleg	3	
0007	03	001	3	2000		KER	Aanleg	2	
0008	03	001	4	3200		KER	Aanleg	1	
0009	02	001	1	3200	1	MIX	Schaven	1	
0010	02	001	2	3200	1	MIX	Schaven	7	
0011	02	001	3	3200	1	KER	Schaven	1	
0012	02	001	4	3200	1	KER	Schaven	2	
0013	02	001	1	2000	1	KER	Aanleg	3	

Splitsvondsten

vondstnummer	veldvondst	spoor	spoorraad	werkput	vlak	vulling	categorie	aantal	gewicht	opmerking
0001GLS	0001	1000	LG	01	001		GLS	8	216.2 g	Acht wit-doorzichtige scherven van een recente karnemelkfles, waarvan verschillende stukken met opschrift. Het opschrift is te reconstrueren tot de tekst "karnemelk, heerlijk en lang goed" en "Tore[n]". Toren lijkt de naam van het bedrijf te zijn. Het glas dateert uit de Nieuwe tijd-C.
0001KER	0001	1000	LG	01	001		KER	2	0.4 g	Twee scherven van industrieel vervaardigd aardewerk, waarvan één met witte glazuur (Maastrichts?, 1850 tot heden). De fragmenten dateren uit de Nieuwe tijd-C.
0002KER	0002	2000/ 3000	LG	01	001		KER	1	8.1 g	Dik wandfragment van onevenredig gebakken aardewerk: de buitenzijde is geoxideerd (rood) terwijl de binnenzijde gereduceerd (grijs) is. De scherf is zeer grof gemagerd met voornamelijk potgruis en steendeeltjes.
0003KER	0003	2000	LG	01	001		KER	1	0.5 g	Een dun wandfragment gedraaid zeer hard gebakken oxiderend (oranje) aardewerk met fijne magering. Aan de buitenkant is een dun laagje grijs slib aanwezig. Het fragment dateert uit de Late-Middeleeuwen/Nieuwe tijd.
0004KER	0004	1000	LG	01	001		KER	1	20.4 g	Een fragment roodbakend aardewerk met grijze kern. Het fragment is aan de binnenzijde bedekt met loodglazuur. Datering circa 17 ^e -18 ^e eeuw.
0004KBW	0004	1000	LG	01	001		KBW	5	77.7 g	Twee kleine fragmenten hard gebakken geel-grijs gekleurd baksteen. Drie fragmenten zacht rood baksteen. Niet nader te dateren.
0005HK	0005	003		01	001	1	HK	2	3.9 g	Twee brokjes verkoold hout (houtskool).
0006KER	0006	2000	LG	03	001		KER	2	5.3 g	Twee in elkaar passende dunne wandfragmenten geoxideerd gebakken (rood) aardewerk met aan de buitenzijde secundaire verbrandingssporen. Het aardewerk is zowel aan de binnen- als aan de buitenzijde bedekt met loodglazuur. Aan de

vondstnummer	veldvondst	spoor	spoor aard	werkput	vlak	vulling	categorie	aantal	gewicht	opmerking
										binnenzijde is het glazuur wat groenig uitgeslagen aan de buitenzijde blauwachtig (versinterd?). Aan de buitenkant zijn ook retouches waarneembaar. Vermoedelijk betreft het geïmporteerd waar uit circa de 15 ^e eeuw of de Nieuwe tijd-A.
0006KBW	0006	2000	LG	03	001		KBW	1	3.2 g	Een klein fragment rood baksteen.
0007KER	0007	2000	LG	03	001		KER	2	3.5 g	Twee scherven geglazuurd laatmiddeleeuws aardewerk. Eén scherf betreft een wandfragment van roodbakend aardewerk met aan de binnenzijde loodglazuur (zoals ook aangetroffen op andere locaties). De andere scherf is een klein wandfragmentje dun reducerend (grijs) aardewerk met aan beide zijden groen uitgeslagen loodglazuur.
0008KER	0008	3200	LG	03	001		KER	1	1.3 g	Een klein dun fragmentje zacht gebakken rood aardewerk, gemaakt van sterk ijzerhoudende klei (zoals no. 10).
0009KER	0009	3200	LG	02	001	1	KER	3	12.9 g	Drie fragmenten van dik onevenredig gebakken grof gemagerd aardewerk. Magering bestaat voornamelijk uit potgruis. Is te vergelijken met no.2 en no.10.
0009KBW	0009	3200	LG	02	001	1	KBW	1	0.3 g	Een klein fragmentje hard rood baksteen.
0010KER	0010	3200	LG	02	001		KER		37.1 g	Alle fragmenten betreffen handgevormd aardewerk met een datering in de IJzertijd. Eén dik fragment is grof gemagerd (kwarts) onevenredig gebakken aardewerk. Twee dunne fragmenten reducerend (grijs) hard gebakken aardewerk gemagerd met sterk gereduceerde fragmentjes potgruis. Tot slot drie fragmenten van zacht gebakken geoxideerd (rood) aardewerk gemaakt van sterk ijzerhoudende klei.
0010KBW	0010	3200	LG	02	001		KBW	1	2.0 g	Een fragment rood baksteen.
0011KER	0011	3200	LG	02	001		KER	1	5.3 g	Klein fragment zacht gebakken geoxideerd (rood) aardewerk, vervaardigd uit sterk ijzerhoudende klei (zoals nos. 8 en 10).
0012KER	0012	3200	LG	02	001		KER	2	4.6 g	Twee wandfragmentjes onevenredig gebakken handgevormd aardewerk (zoals nos. 2, 9 en 10). Het aardewerk is handgevormd en grof gemagerd en dateert vermoedelijk uit de IJzertijd.
0013KER	0013	2000	LG	02	001	1	KER	2	1.9 g	Twee fragmenten gedraaid dun roodbakend aardewerk met aan de binnenkant loodglazuur, datering 17 ^e -18 ^e eeuw.
0013KER	0013	2000	LG	02	001	1	KER	1	22.5 g	Fragment van dikwandig gedraaid zacht aardewerk met sporen van secundaire verbranding. Het fragment is grof gemagerd en zou onderdeel kunnen zijn geweest van een gedraaide kogelpot (datering circa 13 ^e -15 ^e eeuw).

Bijlage 7. Verspreiding vlakvondsten

